

 Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów
reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym
Wielkiej Brytanii, Irlandii, Malty i Cypru

dr hab. Anna Zbiegień-Turzańska

 Prawo prywatne
Warszawa 2023

Spis treści

Wstęp	5
I. Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym Wielkiej Brytanii	7
1. Ogólna klasyfikacja spółek prawa brytyjskiego	7
1.1. Spółki osobowe (<i>partnerships</i>) i spółki kapitałowe (<i>companies</i>)	7
1.2. Typologia spółek kapitałowych (<i>companies</i>)	8
2. Zdolność prawna spółek kapitałowych i zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki	9
2.1. Doktryna <i>ultra vires</i>	9
2.2. Źródło i zakres prawa reprezentacji przysługującego radzie i dyrektorom	10
2.2.1. Znaczenie prawne regulacji przewidzianej w sec. 40(1) CA 2006	10
2.2.2. Sprawa <i>Turquand</i> (<i>indoor management rule</i>)	13
3. Pozycja prawna dyrektorów i skład rady dyrektorów	13
4. Ogólne zasady reprezentacji brytyjskich spółek kapitałowych	15
5. Zasady reprezentacji przy czynnościach prawnych wymagających formy <i>deed</i> i pozostałych czynnościach prawnych (<i>simple contracts</i>)	17
5.1. Czynności prawne wymagające formy <i>deed</i>	17
5.1.1. Złożenie oświadczenia woli przy użyciu pieczęci spółki (<i>common seal</i>)	18
5.1.2. Inne sposoby złożenia oświadczenia woli wymagającego formy <i>deed</i>	19
5.1.3. Złożenie oświadczenia woli wymagającego formy <i>deed</i> przez pełnomocnika	20
5.2. <i>Simple contracts</i>	21
6. Teoria agencji (<i>agency</i>)	21
6.1. Rzeczywiste umocowanie (<i>actual authority</i>)	22
6.2. Umocowanie wynikające ze sprawowania funkcji danego typu (<i>usual authority</i>)	23
6.3. Umocowanie pozorne (rzekome) [<i>apparent (ostensible) authority</i>]	25
7. Pełnomocnictwo (<i>power of attorney</i>)	25
8. Rejestr (<i>Companies House</i>) i sposób wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę	26
9. Wnioski i wskazania metodologiczne	29

II. Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym Irlandii	33
1. Ogólna klasyfikacja spółek prawa irlandzkiego	33
2. Zdolność prawna spółek kapitałowych i zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki	34
3. Pozycja prawna dyrektorów i skład rady dyrektorów	34
4. Ogólne zasady reprezentacji irlandzkich spółek kapitałowych	35
5. Przedstawicielstwo i pełnomocnictwo	37
6. Rejestr (<i>Companies Registration Office</i>) i sposób wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę	38
7. Wnioski i wskazania metodologiczne	39
III. Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym Malty	41
1. Ogólna klasyfikacja spółek prawa maltańskiego	41
2. Zdolność prawna spółek kapitałowych i zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki	42
3. Pozycja prawna dyrektorów i skład rady dyrektorów	43
4. Ogólne zasady reprezentacji maltańskich spółek kapitałowych	44
5. Pełnomocnictwo i inne formy zastępstwa	45
6. Rejestr (<i>Malta Business Registry</i>) i sposób wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę	47
7. Wnioski i wskazania metodologiczne	48
IV. Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym Cypru	51
1. Ogólna klasyfikacja spółek prawa cypryjskiego	51
2. Zdolność prawna spółek kapitałowych i zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki	52
3. Pozycja prawna dyrektorów i skład rady dyrektorów	54
4. Ogólne zasady reprezentacji cypryjskich spółek kapitałowych	54
5. Przedstawicielstwo i pełnomocnictwo	55
6. Rejestr (<i>Companies Section</i>) i sposób wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę	56
7. Wnioski i wskazania metodologiczne	57
Wnioski	59
Streszczenie	65
Bibliografia	67

Wstęp

Problematyka reprezentacji spółek kapitałowych w systemie prawnym Wielkiej Brytanii, Irlandii, Malty i Cypru została częściowo uregulowana w przepisach właściwych ustaw. Za wzorcową w tym względzie należy uznać regulację brytyjską przyjętą w *Companies Act* z 2006 r. (dalej „CA 2006”). Ważną rolę uzupełniającą odgrywa również dorobek orzecznictwa, w ramach którego wypracowano podstawowe założenia konstrukcyjne reprezentacji spółek kapitałowych (*companies*). W systemie prawnym państw anglosaskich konstrukcja reprezentacji opiera się zasadniczo na teorii agencji (*agency*); nie występuje tu natomiast, znana w systemie państw kontynentalnych, teoria organów i związana z nią organiczna koncepcja reprezentacji.

Niniejsze opracowanie składa się z czterech rozdziałów poświęconych problematyce reprezentacji spółek kapitałowych – odpowiednio: w brytyjskim, irlandzkim, maltańskim i cypryjskim porządku prawnym. W każdym z rozdziałów przedstawiono w pierwszej kolejności ogólną charakterystykę i klasyfikację spółek handlowych występujących w badanym porządku prawnym. Następnie podjęto zagadnienia dotyczące zdolności prawnej spółek kapitałowych i zakresu (prawa) reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki, ze szczególnym uwzględnieniem doktryny *ultra vires*. W dalszej kolejności nakreślono pozycję prawną dyrektorów i omówiono skład rady dyrektorów. Szczegółowej analizie poddano ogólne zasady reprezentacji spółek kapitałowych obowiązujące w danym porządku prawnym, a także problematykę przedstawicielstwa i pełnomocnictwa. Osobne rozważania poświęcono rejestracji spółek; podjęto też kwestię należytego wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę. Każdy rozdział niniejszego opracowania zwieńczono wnioskami i wskazaniem o charakterze metodologicznym.

Jakkolwiek w ramach poszczególnych – badanych w niniejszym opracowaniu – porządków prawnych wypracowano autonomiczne rozwiązania i konstrukcje prawne dotyczące reprezentacji spółek kapitałowych, to jednak wspólnym punktem wyjścia i podstawą dla przyjętych rozwiązań jest prawo brytyjskie. Dlatego też w niniejszym opracowaniu w najszerszym stopniu zaprezentowano problematykę reprezentacji spółek kapitałowych w brytyjskim porządku prawnym. Z uwagi na wskazaną – modelową – rolę prawa brytyjskiego od niego właśnie rozpocznie się prezentowana analiza.

I. Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym Wielkiej Brytanii

1. Ogólna klasyfikacja spółek prawa brytyjskiego

1.1. Spółki osobowe (*partnerships*) i spółki kapitałowe (*companies*)

W prawie brytyjskim występują dwie podstawowe kategorie spółek: *partnerships* i *companies*, co jedynie w uproszczeniu i z istotnymi zastrzeżeniami, o których mowa poniżej, można przyrównać do (polskiego) podziału na spółki osobowe i spółki kapitałowe. Tym pierwszym odpowiadałyby *partnerships*¹, zaś tym drugim – *companies*. Za podstawową regulację prawną w zakresie brytyjskich spółek kapitałowych należy uznać CA 2006², który zastąpił *Companies Act* z 1985 r.³ (dalej „CA 1985”). Gdy zaś chodzi o *partnerships*, znajdują tu zastosowanie odrębne unormowania⁴. Opozycja pomiędzy *partnerships* a *companies* opiera się w prawie brytyjskim zasadniczo na kryterium podmiotowym; brytyjska *company* stanowi odrębną od jej uczestników podmiot prawa, czego wyrazem jest wyposażenie tej spółki w osobowość prawną (*separate legal personality*), nabywaną z chwilą wpisu do rejestru⁵. Z kolei spółka typu *partnership* jest zwykle pozbawiona osobowości prawnej⁶; nie stanowi ona też odrębnego od jej uczestników (*partners*) podmiotu prawa⁷. Konstrukcja brytyjskich *partnerships* jest bliższa koncepcji polskiej spółki cywilnej⁸, w mniejszym zaś stopniu jest zbieżna z konstrukcją

---

¹ W doktrynie polskiej za traktowaniem brytyjskich *partnerships* jako spółek osobowych wypowiada się m.in. K. Osajda, który w ten sposób kwalifikuje: (*general*) *partnerships*, *limited partnerships* (LP) oraz *limited liability partnerships* (LLP). Por. K. Osajda, *Niewypłacalność spółki z o.o. Odpowiedzialność członków zarządu wobec jej wierzycieli*, Warszawa 2014, rozdz. 9, pkt 4.

² Tekst angielski dostępny na stronie: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents> [dostęp: 22.12.2023].

³ Tekst angielski dostępny na stronie: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/6/contents> [dostęp: 22.12.2023].

⁴ Por. *Limited Partnership Act* z 1907 r. ([online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Edw7/7/24/contents> [dostęp: 22.12.2023]), *Partnership Act* z 1890 r. ([online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/53-54/39/contents> [dostęp: 22.12.2023]), *Limited Liability Partnerships Act* z 2000 r. ([online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/12/contents> [dostęp: 22.12.2023]).

⁵ Por. S. Girvin, S. Frisby, A. Hudson, *Charlesworth's Company Law*, London 2010, s. 30.

⁶ Wyjątkiem jest *limited liability partnership* (LLP) stanowiąca hybrydę pomiędzy spółką osobową (*partnership*) a kapitałową (*company*).

⁷ W konsekwencji w przypadku *partnerships* majątek stanowi własność wspólników, nie zaś spółki.

⁸ Tak trafnie: M. Tarska, *Zakres swobody umów w spółkach handlowych*, Warszawa 2012, s. 187 i n.

polskich spółek osobowych, które z woli ustawodawcy wyposażono w zdolność prawną (por. art. 8 ustawy z 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych⁹, dalej „KSH”).

1.2. Typologia spółek kapitałowych (*companies*)

Ze względu na (obowiązujący) model odpowiedzialności za zobowiązania spółki wyróżnia się następujące typy brytyjskich *companies*: *limited companies* oraz *unlimited companies*. Pośród tych pierwszych występują przede wszystkim *companies limited by shares*, których uczestnicy zasadniczo nie odpowiadają za zobowiązania spółki; odpowiedzialność wspólników została tu bowiem ograniczona do wysokości nieopłaconych udziałów (co wchodzi w grę jedynie w przypadku niewniesienia wkładów w pełni)¹⁰. Druga – rzadsza – postać spółek typu *limited* to *companies limited by guarantee*, w których odpowiedzialność wspólników ograniczono do określonej w umowie spółki sumy, jaką wspólnicy zobowiązują się świadczyć w razie likwidacji spółki¹¹. Spółki typu *limited by shares* wyposażono w kapitał zakładowy (*share capital*); jego minimalna wysokość nie jest jednak określona w przepisach ustawy, poza wyjątkiem odnoszącym się do spółek publicznych (*public companies*). Osobną, a zarazem nietypową z punktu widzenia polskiego prawa, kategorię spółek kapitałowych tworzą w prawie brytyjskim spółki typu *unlimited companies*, w odniesieniu do których obowiązuje zgoła odmienny – niż w przypadku spółek typu *limited* – model odpowiedzialności (wspólników) za zobowiązania spółki; przedmiotowa odpowiedzialność jest bowiem nieograniczona¹². W ramach *limited companies* wyróżnia się dodatkowo *private companies* (spółki prywatne) i *public companies* (spółki publiczne). Zgodnie z brzmieniem ustawy spółką publiczną (*public company*) może być każda spółka typu *limited company* (a więc zarówno występująca w wariantcie *limited by shares*, jak i *limited by guarantee*), o ile wyposażono ją w kapitał zakładowy (*share capital*)¹³. Gdy chodzi o nowo zakładane spółki typu *limited*, obecnie tylko spółka *limited by shares* może uzyskać status publicznej, a to z uwagi na okoliczność, że *de lege lata* ustawodawca zakazuje tworzenia spółek typu *limited by guarantee*, które byłyby jednocześnie wyposażone w kapitał zakładowy¹⁴. Wśród cech różnicujących spółki publiczne (PLC; *public limited companies*¹⁵) i spółki prywatne (Ltd, *private limited companies*¹⁶) na pierwszy plan wysuwa się wymaganie dotyczące minimalnego kapitału zakładowego; odnosi się ono wyłącznie

⁹ T. jedn. Dz.U. z 2024 r., poz. 18.

¹⁰ Por. sec. 3(2) CA 2006.

¹¹ Por. sec. 3(3) CA 2006.

¹² Por. sec. 3(4) CA 2006.

¹³ Por. sec. 4(2) CA 2006.

¹⁴ Por. sec. 5(1) CA 2006. Szerzej na ten temat: *Charlesworth's Company Law*, s. 52.

¹⁵ Por. sec. 58(1) CA 2006.

¹⁶ Por. sec. 59(1) CA 2006.

do spółek publicznych, których minimalny kapitał zakładowy wynosi obecnie 50 000 GBP¹⁷. Tylko spółka publiczna może publicznie oferować nabycie papierów wartościowych; jej akcje mogą zatem być przedmiotem obrotu na rynku regulowanym¹⁸.

Odnosząc terminologię brytyjskiego prawa spółek do polskiego porządku prawnego, należy przyjąć, że spółka o nazwie *private limited company* jest najbliższą konstrukcyjnie polskiej spółce z o.o. W doktrynie słusznie jednak zauważono, że *private company limited by shares* to uniwersalny (i zarazem jedyny) w prawie brytyjskim typ spółki kapitałowej o charakterze prywatnym; odpowiada ona zatem nie tylko polskiej spółce z o.o., lecz również prywatnej spółce akcyjnej¹⁹. Z kolei PLC (*public limited company*) jest najbliższą konstrukcyjnie spółce akcyjnej, która ma charakter spółki publicznej. Spółka *private limited company* stanowi w Wielkiej Brytanii najbardziej popularną formę prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Zdolność prawna spółek kapitałowych i zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki

2.1. Doktryna *ultra vires*

W systemie prawnym państw anglosaskich obowiązywała pierwotnie tzw. doktryna *ultra vires*²⁰, którą można – w pewnym uproszczeniu – przyrównać do tzw. specjalnej zdolności prawnej osób prawnych²¹. Zgodnie z nią dopuszczalne są statutowe ograniczenia zdolności prawnej osób prawnych, determinujące zakres kompetencji reprezentacyjnych przysługujących organom tych osób ze skutkiem wobec osób trzecich²². W konsekwencji, w myśl doktryny *ultra vires*, czynność prawna wykraczająca poza określony w umowie spółki (statucie) przedmiot działalności spółki winna być kwalifikowana jako nieważna (*void*). To rozwiązanie stało się ostatecznie przedmiotem słusznej krytyki w doktrynie, zarówno przez wzgląd na bezpieczeństwo obrotu, jak i nierównomierne rozłożenie obowiązków przedkontraktowych²³. Ostatecznie prawo brytyjskie odeszło od tej tradycyjnej doktryny, uznając, że czynność prawna *ultra vires* jest ważna, a odpowiedzialność za jej dokonanie

¹⁷ Por. sec. 763(1)(a) CA 2006.

¹⁸ Por. sec. 755(1) CA 2006. Występuje ponadto szereg różnic szczegółowych, dotyczących np. składu organów.

¹⁹ Por. K. Osajda, *Niewypłacalność spółki z o.o...*, rozdz. 9, pkt 4.

²⁰ Dosłownie: „ponad siły”. Por. J.W. Ochmański, *Spory o działania ultra vires w Unii Europejskiej*, WKB 2023.

²¹ Szerzej na temat tzw. specjalnej zdolności prawnej zob.: J. Kosik, *Zdolność państwowych osób prawnych*, Warszawa 1963, s. 55 i n.

²² Szerzej na ten temat w doktrynie polskiej zob.: R. Szczepaniak, *Specjalna zdolność prawna osób prawnych. Relikt poprzedniego systemu czy źródło inspiracji?*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2009, nr 3, s. 621 i n.

²³ Choć zagadnienie to straciło na znaczeniu po tzw. Brexicie, doktryna *ultra vires* mogła budzić poważne zastrzeżenia także z punktu widzenia prawa europejskiego, przynajmniej w takim zakresie, w jakim dotyczyła ona spółek kapitałowych. Zgodnie bowiem z art. 9 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz. U. UE L Nr 169, s. 46 i n.), czynności podjęte przez organy spółki są dla niej wiążące, nawet jeśli nie pokrywają się z zakresem przedmiotu przedsiębiorstwa spółki, chyba że wykraczają poza uprawnienia, jakie prawo przyznaje lub pozwala przyznać

materializuje się jedynie w sferze wewnętrznej. Obecnie znajduje to wyraz w regulacji prawnej przewidzianej w sec. 39(1) CA 2006²⁴, zgodnie z którą ważność czynności prawnej dokonanej przez spółkę nie może być kwestionowana z powołaniem się na brak zdolności prawnej (*capacity*) w kształcie określonym w umowie spółki (statucie). *De lege lata* przedmiot działalności spółki nie stanowi już zatem czynnika determinującego zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych *companies*.

2.2. Źródło i zakres prawa reprezentacji przysługującego radzie i dyrektorom

2.2.1. Znaczenie prawne regulacji przewidzianej w sec. 40(1) CA 2006

W prawie brytyjskim nie ma prostego odpowiednika regulacji prawnej, która przesądzałaby w sposób jednoznaczny, że (wyłączna) kompetencja w obszarze reprezentacji spółki kapitałowej przysługuje zarządowi (radzie dyrektorów), a prawo członka zarządu (dyrektora) do reprezentowania spółki rozciąga się na wszystkie czynności sądowe i pozasądowe spółki. Sporne pozostaje zagadnienie, czy podobną funkcję można przypisać unormowaniu przewidzianemu w sec. 40(1) CA 2006²⁵. Zgodnie z nim (przysługujące dyrektorom) prawo reprezentacji spółki [dosłownie: prawo „związania” spółki (działaniami podejmowanymi przez dyrektorów), *power of the directors to bind the company*], jak również prawo do delegowania powyższej kompetencji na inne osoby, jest – w stosunku do osób trzecich kontraktujących ze spółką i działających w dobrej wierze²⁶ – traktowane jako wolne od jakichkolwiek ograniczeń wynikających z „konstytucji spółki” (*company’s constitution*)²⁷. Chodzi przy tym zarówno o ograniczenia mające źródło w umowie spółki (statucie) lub uchwale wspólników,

---

tym organom (tzw. zasada nieograniczonych kompetencji reprezentacyjnych). Por. A. Klein, K. Oplustil, [w:] M. Stec (red.), *System Prawa Handlowego. Prawo umów handlowych*, t. 5, Warszawa 2017, s. 100.

²⁴ *The validity of an act done by a company shall not be called into question on the ground of lack of capacity by reason of anything in the company’s constitution.*

²⁵ *In favour of a person dealing with a company in good faith, the power of the directors to bind the company, or authorise others to do so, is deemed to be free of any limitation under the company’s constitution.*

²⁶ Ustawodawca wprowadza przy tym domniemanie, że osoba trzecia pozostaje w dobrej wierze. Co istotne, wyłączną podstawą wzruszenia przedmiotowego domniemania nie może być okoliczność, iż osoba trzecia wie (*by reason only of his knowing*), że dana czynność prawna wykracza poza zakres kompetencji przyznanych dyrektorom na podstawie umowy spółki, statutu bądź uchwały wspólników. Jak wskazuje się w doktrynie, chodzi o coś więcej, aniżeli formalne posiadanie wiedzy (*knowing*) o istnieniu przedmiotowych ograniczeń; niezbędne jest dodatkowo rzeczywiste rozumienie (*understanding*) ich znaczenia. Por. *Charlesworth’s Company Law*, s. 116.

²⁷ W doktrynie wyrażono jednak zapatrywanie, zgodnie z którym reforma brytyjskiego prawa spółek (przeprowadzona w 2006 r.) jest w tym aspekcie mało zadowalająca, a wręcz rozczarowująca. Ustawodawca nie skorzystał bowiem z proponowanego rozwiązania, zmierzającego do jednoznacznego i definitywnego przesądzenia kwestii dotyczących (zakresu) umocowania dyrektorów i ich kompetencji do podejmowania działań ze skutkiem dla spółki. Zgodnie z propozycją przedkładaną na etapie prac legislacyjnych rada miała zostać wyposażona, przy dokonywaniu czynności prawnych z osobami trzecimi, w najszersze kompetencje reprezentacyjne; zgodnie z dosłownym brzmieniem owej propozycji, rada (*board*) może „wykonywać wszystkie kompetencje spółki” (*exercise all the powers of the company*), co, jak należy sądzić, można przyrównać do przysługującej członkom zarządu w prawie polskim kompetencji do reprezentowania spółki przy dokonywaniu wszelkich czynności sądowych i pozasądowych.

jak i o ograniczenia ustanawiane na mocy stosownych porozumień wspólników²⁸. W doktrynie reprezentowany jest pogląd, zgodnie z którym powołany przepis stanowi normatywną podstawę przyznania radzie dyrektorów prawa reprezentacji spółki przy dokonywaniu wszelkich czynności prawnych z udziałem osób trzecich²⁹. Zgodnie z innym ujęciem prezentowanym w doktrynie regulacja prawna przewidziana w sec. 40(1) CA 2006 ma negatywny charakter. Usuwa ona jedynie, w stosunkach zewnętrznych spółki, ograniczenia przedmiotowe dotyczące prawa reprezentacji ustanowione na mocy umowy spółki³⁰. Analizowane unormowanie nie stanowi natomiast autonomicznej podstawy przypisania zarządcom ogólnej kompetencji w zakresie reprezentacji spółki; innymi słowy, przedmiotowa kompetencja (w aspekcie pozytywnym) musi mieć odrębną podstawę, którą – jak się podkreśla – należy ustalać z uwzględnieniem ogólnych założeń teorii agencji (*agency*). Zgodnie z tym ujęciem, podstawą przypisania dyrektorom kompetencji do reprezentowania spółki (rzeczywistego umocowania; *actual authority*) są przede wszystkim odpowiednie postanowienia umowy spółki przyznające dyrektorom uprawnienia w obszarze ogólnego zarządu (*general management powers*) czy zarządzania przedsiębiorstwem spółki (*management of the company's business*). Dzięki temu dyrektorzy mogą bowiem wykonywać wszystkie kompetencje spółki (*exercise all the powers of the company*)³¹. Drugi ze wskazanych poglądów zdaje się dominować w doktrynie. Dlatego też należy przyjąć, że o istnieniu kompetencji do dokonywania czynności prawnych w imieniu spółki rozstrzyga teoria agencji (*agency*), a regulacja prawna przewidziana w sec. 40(1) CA 2006 znajduje zastosowanie jedynie w przypadku, w którym – w świetle ogólnych założeń powołanej teorii – istnieje umocowanie do działania w imieniu spółki. Analizowany przepis nie sanuje zatem braków w powyższym zakresie, znosząc jedynie w stosunku do osób dysponujących umocowaniem ograniczenia przedmiotowe dotyczące prawa reprezentacji, które wynikają z umowy spółki. Trzeba jednak dodać, że w doktrynie i orzecznictwie wypracowano szereg konstrukcji prawnych pozwalających na przypisanie kompetencji w obszarze reprezentacji w sposób dorozumiany (*implied authority*) lub na podstawie okoliczności towarzyszących sprawowaniu funkcji danego typu (*usual authority*) (por. uwagi w dalszej części rozważań).

Sporna pozostaje również kwestia, jaki jest zakres podmiotowy regulacji prawnej przewidzianej w sec. 40(1) CA 2006 – czy powołany przepis znajduje zastosowanie wobec czynności prawnych dokonanych przez dyrektorów rozumianych jako pewien kolektyw

²⁸ Por. w tej kwestii sec. 40(3) CA 2006.

²⁹ Jako podstawę normatywną powołuje się w powyższym zakresie nie tylko sec. 40(1) CA 2006, lecz również sec. 44(2) i (3) CA 2006. Por. A. Cahn, D.C. Donald, *Comparative Company Law. Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA*, Cambridge 2018, s. 368. W tym też kontekście powołany jest § 78(1) *Aktiengesetz*, zgodnie z którym zarząd (*Vorstand*) reprezentuje spółkę (akcyjną) w obszarze sądowym i pozasądowym. Tekst dostępny na stronie: https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/_78.html [dostęp: 22.12.2023].

³⁰ Por. G.K. Morse (red.), *Palmer's Company Law*, Westlaw UK 2022, sec. 3.307.

³¹ *Ibidem*.

(a w konsekwencji radę jako taką), czy też stosuje się go również wobec działań podejmowanych (w imieniu spółki) przez pojedynczych dyrektorów. W doktrynie zwraca się uwagę, że współczesna regulacja prawna (CA 2006) różni się znacząco od jej poprzedników [w tym zwłaszcza sec. 35(A) CA 1985], gdzie mowa była o kompetencji rady dyrektorów (*power of the board of directors*), nie zaś – jak obecnie – o kompetencji dyrektorów (*power of the directors*) do podejmowania działań skutkujących „związaniem” spółki. *Prima facie* powyższe może być, jak zauważa się w doktrynie, podstawą stwierdzenia, że analizowany przepis przyznaje indywidualnym dyrektorom (*individual directors*) uprawnienie do dokonywania czynności prawnych w imieniu spółki, w stosunku do osób trzecich działających w dobrej wierze. Sugestię tę traktuje się jednak jako mylącą – analizowany przepis [sec. 40(1) CA 2006] przyznaje ochronę prawną jedynie w przypadku działań podejmowanych przez dyrektorów rozumianych jako pewne gremium (*acts of the directors as a whole*) lub też działań przedstawiciela (*agent*) umocowanego przez radę. Zgodnie z referowanym stanowiskiem powołany przepis nie znajduje natomiast zastosowania w odniesieniu do czynności prawnych podejmowanych przez pojedynczego dyrektora (*single director*), jeżeli ten działa bez stosownego upoważnienia udzielonego przez radę (*without authorisation of the board*)³². W myśl innego poglądu reprezentowanego w doktrynie zmiana normatywna – polegająca na zastąpieniu dotychczasowego sformułowania (*power of the board of directors*) nowym, wyraźnie węższym zwrotem (*power of the directors*) – nie może być interpretowana w powyższy sposób. Kwestionowana interpretacja podważa sens (i celowość) dokonanej zmiany, skoro nakazuje ona, pomimo wykreślenia słowa *board*, stosować analizowaną normę wyłącznie do działań pewnego kolektywu, a więc *de facto* – tak jak poprzednio – rady³³. Jakkolwiek argumentom tym nie sposób odmówić racji, ze względu na niejednoznaczność badanej regulacji i wątpliwości zgłaszane w doktrynie (w tym również przez autorów opowiadających się za drugim z zaprezentowanych stanowisk), należy przyjąć, że regulacja prawna przewidziana w sec. 40(1) CA 2006 znajduje zastosowanie wobec działań podejmowanych przez radę; w przypadku zaś czynności prawnych dokonywanych przez dyrektora samodzielnie – o tyle tylko, o ile ten dysponuje stosownym upoważnieniem rady (*authorisation of the board*). Nawiązując do poprzedniego wątku, warto dodać, że także w przypadku działań podejmowanych przez radę (*in gremio*) niezbędnym jest

³² Por. *Charlesworth's Company Law*, s. 117; D. French, *Mayson, French & Ryan on Company Law*, Oxford 2023, s. 631; niejednoznaczne stanowisko w tej kwestii zdają się prezentować A. Cahn, D.C. Donald, których zdaniem analizowana regulacja prawna jest wysoce niejasna. Por. A. Cahn, D.C. Donald, *Comparative Company Law...*, s. 373, przypis 35.

³³ Por. J. Birds, A.J. Boyle, B. Clark, G. McCormack, M. Solinas, M.R. Varney, Ch. Villiers, *Boyle & Birds' Company Law*, Hampshire 2014, s. 167. Powołani autorzy piszą o poszerzeniu zakresu normy ochronnej przewidzianej w sec. 40 CA 2006 i objęciu nią działań podejmowanych przez pojedynczych dyrektorów (*extension of the scope of sec. 40 to acts by single directors*). W podobnym duchu: G.K. Morse (red.), *Palmer's...*, sec. 3.310, który jednak zastrzega, że stanowisko upatrujące w regulacji prawnej zamieszczonej w sec. 40(1) CA 2006 źródła kompetencji do samodzielnej reprezentacji spółki (tj. przez pojedynczego dyrektora; *individual director*) może budzić uzasadnione wątpliwości i wymaga obserwacji praktyki orzeczniczej w powyższym zakresie.

istnienie umocowania do działania w imieniu spółki, co ustala się, jak wskazano powyżej, na podstawie ogólnych założeń teorii agencji.

2.2.2. Sprawa *Turquand* (*indoor management rule*)

Uzupełniająco należy przywołać słynne orzeczenie w sprawie *Turquand*³⁴, w którym wypracowano standard ochrony prawnej udzielanej osobom trzecim wchodzącym w relacje kontraktowe ze spółką. Zgodnie z zajęтым w powołanej sprawie stanowiskiem osoba trzecia nie może ponosić negatywnych konsekwencji z tytułu ewentualnego naruszenia zasad prowadzenia spraw spółki (*indoor management rule*). W braku ostrzeżenia osoba dokonująca czynności prawnej ze spółką może zakładać, że spełniono wszelkie wymagania wewnątrzorganizacyjne, warunkujące ważność tej czynności prawnej. Jak wskazuje się jednak w doktrynie, znaczenie wspomnianego orzeczenia, a także wypracowanych w nim reguł interpretacyjnych, jest obecnie mniejsze z uwagi na wprowadzenie (powołanej wcześniej) regulacji prawnej przewidzianej w sec. 40(1) CA 2006³⁵. W przepisie tym ustawodawca skodyfikował wypracowaną w orzecznictwie zasadę *indoor management rule*³⁶. Powyższe nie oznacza jednak, że zasada ta jest obecnie pozbawiona jakiegokolwiek doniosłości prawnej; w dalszym ciągu stosuje się ją w zakresie nieobjętym regulacją sec. 40(1) CA 2006, a więc przy ocenie ograniczeń mających inne źródło niż umowa spółki, statut, uchwała wspólników lub ich porozumienie. Może tu chodzić np. o ograniczenia wynikające z zawartej z dyrektorem umowy o pracę lub umowy o innym charakterze.

3. Pozycja prawna dyrektorów i skład rady dyrektorów

Zasadniczą rolę w zarządzaniu spółką kapitałową przypisuje się w systemie prawnym państw anglosaskich dyrektorom spółki (*directors*), którzy wchodzi w skład rady dyrektorów (*board of directors*). Jest to organ o charakterze monistycznym, który skupia kompetencje przynależne w modelu dualistycznym osobno zarządowi i radzie nadzorczej. Spółki prywatne (*private companies*) zobowiązane są powołać co najmniej jednego dyrektora, natomiast spółki publiczne (*public companies*) – co najmniej dwóch dyrektorów³⁷. Zgodnie z sec. 250 CA 2006 dyrektorem jest każda osoba zajmująca stanowisko dyrektora, niezależnie od nazwy tego

³⁴ *The Royal British Bank v. Turquand* (1856) 6 El. & Bl. 327; 119 E.R. 886; źródło: www.uk.westlaw.com. Fragment tego orzeczenia został także powołany w: A. Cahn, D.C. Donald, *Comparative Company Law...*, s. 378 i n. W kwestii *indoor management rule* zob. też: orzeczenia w sprawach: *Mahony v. East Holyford Mining Co Ltd* (1875) LR 7 HL 869 oraz *Kreditbank Cassel GmbH v. Schenkers Ltd* [1927] 1 KB 826. Sprawy te omawia m.in. D. French, [w:] *Mayson, French & Ryan on Company Law*, Oxford 2023, s. 620.

³⁵ Por. J. Birds, A.J. Boyle, B. Clark, G. McCormack, M. Solinas, M.R. Varney, Ch. Villiers, *Boyle & Birds'...*, s. 178.

³⁶ Por. A. Cahn, D.C. Donald, *Comparative Company Law...*, s. 373.

³⁷ Por. sec. 154(1)(2) CA 2006.

stanowiska. Co znamienne, na gruncie przepisów CA 2006 ustawodawca nie rozróżnia poszczególnych typów funkcji dyrektorskich, tj. dyrektorów wykonawczych (*executive directors*) i niewykonawczych (*non-executive directors*). Nie operuje też pojęciem dyrektora zarządzającego (*managing director*; CEO – *chief executive officer*). W doktrynie podkreśla się wręcz, że rozróżnienie na dyrektorów wykonawczych i niewykonawczych jest, na gruncie prawa spółek, pozbawione doniosłości prawnej³⁸. Pozycja prawna obu kategorii funkcjonariuszy spółki jest tożsama, zarówno gdy chodzi o kompetencje, jak i obowiązki. W spółce prywatnej zjawisko wewnętrznej specjalizacji w radzie nie musi występować; mamy tu na ogół do czynienia z jednolitą (jednorodną) kategorią dyrektorów spółki (jako takich). Powyższe nie oznacza jednak, że prawa i obowiązki przynależne dyrektorom spółki muszą być wykonywane kolegialnie. Na powierzenie kompetencji w ramach rady wybranym dyrektorom bądź komitetom rady (swoistą delegację kompetencji) pozwalają m.in. postanowienia wzorca umowy spółki z o.o. (por. sec. 5 *Model Articles for Private Companies Limited by Shares*, dalej „*Model Articles*”³⁹).

Pojęcie dyrektora niewykonawczego (*non-executive director*), w skrócie NED, jest tradycyjnie wiązane ze spółką publiczną (PLC). Znajdują wówczas zastosowanie, wynikające z zasad ładu korporacyjnego (*corporate governance*)⁴⁰, wymagania co do składu rady dyrektorów, w tym m.in. obowiązek kształtowania tego składu w sposób zapewniający odpowiednią proporcję (*appropriate combination*) pomiędzy dyrektorami wykonawczymi i niewykonawczymi (w tym zwłaszcza niezależnymi dyrektorami niewykonawczymi)⁴¹. Mianem dyrektora wykonawczego (*executive director*), w skrócie ED, określa się osobę, której powierzono prowadzenie przedsiębiorstwa spółki. Pierwszoplanową rolę w tej grupie funkcjonariuszy odgrywa dyrektor zarządzający (*managing director*) i CEO (*chief executive officer*)⁴². Z kolei dyrektor niewykonawczy to osoba, która – choć wchodzi w skład rady – nie zajmuje się bieżącym prowadzeniem spraw spółki, będąc raczej niezależnym doradcą (*adviser*). Głównym zadaniem dyrektora niewykonawczego jest udzielanie merytorycznego wsparcia dyrektorom wykonawczym, a pośrednio również sprawowanie nadzoru nad procesami zarządzania spółką. Co znamienne, w warstwie regulacyjnej pozycja prawna obu kategorii funkcjonariuszy spółki jest tożsama – zarówno zatem dyrektor wykonawczy, jak i niewykonawczy podlegają wielu obowiązkom określonym w CA 2006, a także odpowiedzialności z tytułu naruszenia przedmiotowych obowiązków.

³⁸ Por. D. French, *Mayson, French...*, s. 345.

³⁹ Tekst dostępny na stronie: <https://www.gov.uk/government/publications/model-articles-for-private-companies-limited-by-shares> [dostęp: 22.12.2023].

⁴⁰ Zob. Kodeks Ładu Korporacyjnego (*UK Corporate Governance Code*) [online] https://media.frc.org.uk/documents/UK_Corporate_Governance_Code_2018.pdf [dostęp: 22.12.2023].

⁴¹ Por. *Ibidem*, zasada G (principle G), s. 9.

⁴² Różnica pomiędzy nimi jest trudno uchwytna, w obszarze reprezentacji należy jednak uznać, że ich rola jest zbieżna.

4. Ogólne zasady reprezentacji brytyjskich spółek kapitałowych

W prawie brytyjskim (a precyzyjniej – w prawie angielskim, walijskim i Irlandii Północnej) rozróżnia się dwa podstawowe modele reprezentacji spółek kapitałowych: reprezentację realizowaną przez samą spółkę (*by the company*)⁴³ w formie pisemnej – przy użyciu pieczęci spółki (*by writing under its common seal*) i reprezentację w imieniu spółki (*on behalf of the company*) realizowaną przez każdą upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę; por. sec. 43(1) CA 2006. Istotną rolę w obu obszarach należy przypisać zarówno regulacji normatywnej (w tym zwłaszcza przepisom CA 2006), jak i (ogólnemu) dorobkowi *common law*, a w szczególności teorii agencji (*agency*). Ustawodawca brytyjski nie używa jednak *stricte* (odpowiednika) pojęcia reprezentacji⁴⁴; mowa jest raczej o „zawieraniu umów” (*a contract may be made*)⁴⁵ czy o „kompetencji do podejmowania działań skutkujących związaniem spółki” (*power to bind the company*)⁴⁶. Gdy chodzi o reprezentację realizowaną przez samą spółkę (*by the company*) dostępne są, zgodnie z sec. 44(1) i 44(2) CA 2006, dwa podstawowe rozwiązania: złożenie oświadczenia woli⁴⁷: 1) przy użyciu pieczęci spółki (*by affixing of its common seal*) bądź też 2) w drodze podpisu składanego w trybie określonym w ustawie, tj. przez dwie upoważnione do tego osoby (*by two authorised signatories*) lub przez (jednego) dyrektora (*director*) w obecności świadka, który poświadczy podpis dyrektora (*in the presence of a witness who attests the signature*). Do grona osób upoważnionych do składania w imieniu spółki (dosłownie) „podpisów” (*authorised signatories*), ze skutkiem w obszarze reprezentacji realizowanej przez samą spółkę (*by the company*)⁴⁸, ustawodawca zalicza każdego dyrektora

⁴³ W prawie angielskim nie obowiązuje teoria organów (*organic theory*); por. *Boyle & Birds' Company Law...* s. 164. O tym, czy dana czynność jest traktowana jako czynność samej spółki (*acts of the company*), rozstrzyga się w oparciu o ogólne założenia teorii agencji (*agency principles*), z uwzględnieniem jednak pewnych odstępstw określonych w orzecznictwie, a także wynikających z sec. 40 CA 2006.

⁴⁴ Wypada też wspomnieć, że angielskie słowo *representation* zwykle nie może być tłumaczone jako „reprezentacja”: jest to raczej swego rodzaju oświadczenie (stwierdzenie) odnośnie do istnienia określonych faktów, danych (szczegółów stanu faktycznego), którego treść wpływa na decyzję drugiej strony o nawiązaniu więzi kontraktowej. W systemie prawnym państw anglosaskich oświadczenia tego typu występują często w połączeniu z „zapewnieniami” (*representations and warranties*). Inaczej jednak w systemie prawnym Malty. Por. uwagi w dalszej części rozważań.

⁴⁵ Por. sec. 43(1) CA 2006.

⁴⁶ Por. sec. 40(1) CA 2006.

⁴⁷ Na gruncie powołanych przepisów pojawia się zwrot *execution of documents* (*a document is executed*), który nie ma prostego odpowiednika w języku polskim; należy jednak uznać, że chodzi tu w istocie o sformalizowane zasady składania oświadczeń woli przez spółkę (przy użyciu pieczęci bądź poprzez złożenie podpisu przez funkcjonariuszy spółki). Owe sformalizowane zasady reprezentacji odnoszą się przede wszystkim do czynności prawnych wymagających formy *deed*. Por. dalsze uwagi w tekście. Niekiedy jednak nadaje się analizowanemu pojęciu szersze znaczenie; w tym ujęciu chodziłoby o zasady składania wszelkich oświadczeń woli przez spółkę, nie zaś tylko tych, które wymagają formy *deed*. W tym kontekście pojawia się też zwrot *execution of a contract*, co należy tłumaczyć jako zawarcie umowy (nie zaś jako jej wykonanie).

⁴⁸ Ustawodawca brytyjski nie jest do końca konsekwentny co do używanej terminologii. Z jednej bowiem strony w sec. 44(2) CA 2006 mowa jest o zawarciu umowy przez samą spółkę (*by a company*), z drugiej natomiast, w tym samym przepisie, jako technikę związania spółki w powyższym trybie ustawodawca wskazuje złożenie pod umową podpisu, przez upoważnione do tego osoby, „w imieniu spółki” (*on behalf of the company*). W doktrynie panuje jednak zgoda co do tego, że umowa, która dochodzi do skutku w trybie określonym w sec. 44(2) CA 2006, jest umową zawieraną przez spółkę (*by a company*).

(*every director*), jak również sekretarza spółki (*secretary*) [por. sec. 44(3)(a) i (b) CA 2006]. W konsekwencji do składania oświadczeń woli za spółkę, na podstawie sec. 44(2)(a) i (b) CA 2006, upoważnione są następujące osoby: 1) dwaj dyrektorzy, 2) dyrektor wraz z sekretarzem bądź też 3) dyrektor działający *prima facie* samodzielnie⁴⁹ – w istocie jednak składany przez niego podpis musi być złożony w obecności świadka i przez tego świadka poświadczony. W praktyce wymaga to złożenia podpisu również przez świadka. W doktrynie podkreśla się, że do składania oświadczeń woli, w trybie określonym powyżej, uprawniony jest *każdy* dyrektor i *każdy* sekretarz spółki (*any director or secretary*)⁵⁰. Jak wskazano we wcześniejszej części rozważań, w świetle przepisów CA 2006, dyrektorem jest każda osoba zajmująca stanowisko dyrektora, niezależnie od nazwy tego stanowiska. Do składania podpisów, w trybie określonym powyżej, upoważniony jest również sekretarz spółki (*secretary*). Jego pozycja prawna na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci znacząco ewoluowała⁵¹. Obecnie jego rola zdecydowanie wykracza poza funkcję wyłącznie administracyjną (porządkową)⁵². Obowiązek powołania sekretarza nie dotyczy spółek prywatnych (w tym *private limited companies*); wskazany wariant reprezentacji („mieszanej”) odnosi się zatem przede wszystkim do spółek publicznych, a spośród spółek prywatnych – wyłącznie do tych, w których fakultatywnie powołano sekretarza. Gdy zaś chodzi o świadka (*witness*), tj. osobę poświadczającą podpis składany przez dyrektora, brak w tym zakresie jednoznacznych (normatywnych) wskazówek. Przyjmuje się jednak, że – co do zasady – powinna to być osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Ponadto świadkiem nie może być osoba, która jest jednocześnie drugą stroną dokonywanej czynności prawnej.

Co istotne, w prawie angielskim złożenie podpisu (*signature*) jest zjawiskiem dalece odformalizowanym; w grę wchodzi zatem nie tylko własnoręczny podpis, lecz również podpis wydrukowany czy odbity z pieczęci⁵³. Dopuszczalny jest również podpis elektroniczny⁵⁴. Jeżeli jednak w ten sposób miałby złożyć podpis dyrektor w obecności świadka, wymaga to ich fizycznej obecności w jednym miejscu; nie da się bowiem poświadczyc podpisu zdalnie⁵⁵. Oświadczenie złożone (podpisane) zgodnie z zasadami reprezentacji określonymi w sec. 44(2) CA 2006 wywiera takie same skutki prawne, jak oświadczenie opatrzone pieczęcią spółki

⁴⁹ W doktrynie podkreśla się niekiedy, że regulacja prawna zamieszczona w CA 2006 jest podstawą przyznania każdemu dyrektorowi samodzielnych kompetencji w obszarze reprezentacji (*power to bind the company*), pod warunkiem jednak poświadczania podpisu. Por. A. Cahn, D.C. Donald, *Comparative Company Law...*, s. 369.

⁵⁰ Por. D. French, *Mayson, French & Ryan...*, s. 609, 611.

⁵¹ Powyższe sprawa, że podmiot ten może pod pewnymi względami przypominać prokurenta. Tak na gruncie prawa niemieckiego: A. Cahn, D.C. Donald, *Comparative Company Law...*, s. 369.

⁵² Por. D. French, *Mayson, French & Ryan...*, s. 634.

⁵³ Zob. *Electronic Execution of Documents* (Law Commission 2019) [online] <https://s3-eu-west-2.amazonaws.com/lawcom-prod-storage-11jsxou24uy7q/uploads/2019/09/Electronic-Execution-Report.pdf>, s. 2 [dostęp: 22.12.2023]. W literaturze polskiej na ten temat: M. Maciejewska-Szałas, *Forma pisemna i elektroniczna czynności prawnych. Studium prawnoporównawcze*, Warszawa 2014, s. 250 i n.

⁵⁴ Szerzej na ten temat: <https://s3-eu-west-2.amazonaws.com/lawcom-prod-storage-11jsxou24uy7q/uploads/2019/09/Electronic-Execution-Report.pdf>.

⁵⁵ *Ibidem*, s. 3.

(*common seal*); por. sec. 44(4) CA 2006⁵⁶. Ponadto w takim wypadku, tj. w razie złożenia (podpisania) oświadczenia zgodnie z regułami określonymi w sec. 44(2) CA 2006 (*verba legis: gdy wydaje się, że stosowne oświadczenie zostało złożone w ww. sposób; if it purports to be signed*), w stosunku do nabywcy (*purchaser*) w dobrej wierze obowiązuje domniemanie, że stosowne oświadczenie zostało prawidłowo złożone przez samą spółkę; por. sec. 44(5) CA 2006. Jak podkreśla się w doktrynie, powołana regulacja znajduje zastosowanie, gdy funkcjonariusz spółki (składający podpis pod dokumentem) nie dysponuje rzeczywistym umocowaniem do działania (*lack of authority*). Regulacja ta nie obejmuje natomiast przypadków sfałszowania podpisu⁵⁷. Podobną pod pewnymi względami konstrukcję prawną przewidziano w przepisach odrębnych⁵⁸, w odniesieniu do oświadczeń składanych przy użyciu pieczęci spółki (*common seal*); por. uwagi w dalszej części rozważań. Odrębne uregulowania obowiązują na terenie Szkocji.

5. Zasady reprezentacji przy czynnościach prawnych wymagających formy *deed* i pozostałych czynnościach prawnych (*simple contracts*)

W prawie angielskim istotne znaczenie – z punktu widzenia obowiązujących zasad reprezentacji – ma rodzaj dokonywanej czynności prawnej, a w konsekwencji również jej forma; w zależności bowiem od tego, czy mamy do czynienia ze zwykłą umową (*simple contract*), czy też z czynnością prawną o kwalifikowanym znaczeniu i wyższym stopniu sformalizowania (*deed*), mogą się również różnić wymagania dotyczące wzorca (reguł) reprezentacji.

5.1. Czynności prawne wymagające formy *deed*

Deed nie ma prostego odpowiednika w systemie kontynentalnym (w tym polskim); w szczególności pojęcie to nie jest synonimem aktu notarialnego⁵⁹. W systemie prawnym państw anglosaskich (*common law*) *deed* stanowi czynność prawną o kwalifikowanym znaczeniu

⁵⁶ Dodatkowo, zgodnie z literalnym brzmieniem sec. 44(4) CA 2006, w treści oświadczenia składanego w trybie sec. 44(2) CA 2006 powinno znaleźć się zastrzeżenie, że przedmiotowe oświadczenie jest składane przez (samą) spółkę (*expressed, in whatever words, to be executed by the company*). Jak podkreśla się jednak w doktrynie, okoliczność ta może zostać stwierdzona na podstawie całokształtu okoliczności towarzyszących zawarciu umowy; osoby składające oświadczenie w powyższym trybie nie muszą zatem wyraźnie zastrzec, że przedmiotowe oświadczenie jest składane przez samą spółkę lub w jej imieniu (*by or on behalf of the company*). Por. J. Birds, A.J. Boyle, B. Clark, G. McCormack, M. Solinas, M.R. Varney, Ch. Villiers, *Boyle & Birds'...*, s. 190.

⁵⁷ Por. *ibidem*.

⁵⁸ Por. sec. 74(1) *Law of Property Act* z 1925 r. Tekst dostępny na stronie: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/15-16/20/section/74> [dostęp: 22.12.2023].

⁵⁹ Dokonanie czynności prawnej w formie *deed* nie wymaga udziału notariusza. W doktrynie polskiej mówi się o „formie *deed*” jako takiej; zob.: M. Maciejewska-Szałas, *Forma pisemna i elektroniczna...*, s. 215 i n.; M. Tenenbaum-Kulig, *Darowizna w polskim prawie zobowiązań*, Warszawa 2022, s. 62 i n.

i wyższym stopniu sformalizowania, tj. dokonaną w formie pisemnej (*in writing*) i w której treści wyrażono w sposób jednoznaczny zamiar dokonania czynności prawnej w formie *deed* (*intended to be a deed*) i – wreszcie – która została sporządzona w tej właśnie formie, a więc jako *deed* (*executed as a deed*)⁶⁰. Dotyczy to wybranych (stypizowanych) czynności prawnych, w szczególności: przeniesienia własności nieruchomości (*transfer of land*) czy udzielenia pełnomocnictwa (*power of attorney*). Szczegółową regulację dotyczącą tej problematyki ustawodawca przewidział w przepisach odrębnych, w tym m.in. w przepisach *Law of Property (Miscellaneous Provisions) Act* z 1989 r.⁶¹ Nie ma jednak przeszkód prawnych ku temu, aby również czynność prawna niewymagająca w świetle reguł ogólnych kwalifikowanej formy została dokonana w ów sformalizowany sposób, a więc jako *deed*.

Czynności prawne o kwalifikowanym znaczeniu i wyższym stopniu sformalizowania, dla których ustawodawca angielski zastrzega formę *deed*, powinny być dokonane zgodnie ze sformalizowanym wzorcem reprezentacji spółki przewidzianym w sec. 43(1)(a) CA 2006 i rozwinęty w sec. 44(1) i (2) CA 2006; wymaga to zatem złożenia oświadczenia woli przez samą spółkę (*by the company*), co – jak wskazano powyżej – może przebiegać w następujący sposób: 1) przy użyciu pieczęci spółki (*common seal*), 2) poprzez złożenie (pod umową) dwóch podpisów przez wskazane w ustawie osoby i wreszcie 3) poprzez złożenie (pod umową) podpisu dyrektora, w obecności świadka, który poświadczy powyższy podpis.

5.1.1. Złożenie oświadczenia woli przy użyciu pieczęci spółki (*common seal*)

Pieczęć spółki (*common seal*) powinna wskazywać nazwę (firmę) spółki; por. sec. 45(2) CA 2006. Obecnie brytyjskie spółki kapitałowe nie muszą posiadać pieczęci ani posługiwać się nią w obrocie [por. sec. 45(1) CA 2006]. Jeżeli jednak spółka ma swoją (oficjalną) pieczęć (*common seal*), standardowo do umowy spółki wprowadza się postanowienia określające sposób postępowania w razie składania oświadczenia woli przy użyciu pieczęci. Jak podkreśla się w doktrynie, sytuacja ta nie różni się od innych przypadków działania w imieniu spółki. Powstaje tu ten sam problem należytej identyfikacji osób uprawnionych do działania w imieniu spółki, tym razem – posługujących się pieczęcią spółki⁶². Zgodnie z postanowieniami wzorca umowy spółki z o.o. [por. sec. 49(3) i (4) *Model Articles*⁶³] jeżeli spółka posługuje się pieczęcią, oświadczenie woli składane w jej imieniu i opatrzone taką pieczęcią musi być ponadto podpisane przez co najmniej jedną upoważnioną do tego osobę (tj. dyrektora, sekretarza

⁶⁰ Por. sec. 1(2)(a) i (b) *Law of Property (Miscellaneous Provisions) Act* z 1989 r. Tekst dostępny na stronie: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/34/section/1> [dostęp: 22.12.2023].

⁶¹ Tekst dostępny na stronie: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/34/contents> [dostęp: 22.12.2023].

⁶² Podkreśla się też, że regulacja prawna przewidziana w sec. 44(1) CA 2006 nie znosi wynikających z umowy spółki wymagań co do podpisu (poświadczenia użycia pieczęci) i nie kreuje autonomicznej podstawy do działania w powyższym zakresie. Por. D. French, *Mayson, French & Ryan...*, s. 608.

⁶³ Tekst dostępny na stronie: <https://www.gov.uk/government/publications/model-articles-for-private-companies-limited-by-shares> [dostęp: 22.12.2023].

байдź inną wskazaną przez dyrektorów osobę uprawnioną do składania oświadczeń woli przy użyciu pieczęci) w obecności świadka, który poświadczy podpis osoby go składającej.

Nieco inny wzorzec reprezentacji wynika z przepisów odrębnych⁶⁴. W ich świetle użycie pieczęci spółki (*common seal*) i opatrzenie nią dokumentu (zawierającego oświadczenie woli w formie *deed*) powinno zasadniczo nastąpić w obecności sekretarza i dyrektora bądź dwóch dyrektorów, którzy poświadczą użycie pieczęci (*attest the sealing*) poprzez złożenie (na dokumencie opatrzonym pieczęcią) stosownych podpisów⁶⁵. Rekomenduje się w takim przypadku użycie następującej formuły:

Executed as a deed by affixing the common seal of (name of company)
in the presence of:
Signature of Director: _____
Signature of [Director][Secretary]: _____

Jeżeli dokument opatrzone pieczęcią spółki i podpisano w powyższy sposób, obowiązuje domniemanie, że oświadczenie woli wymagające formy *deed* zostało złożone w prawidłowy sposób (*presumption of due execution*)⁶⁶. Jeżeli umowa spółki modyfikuje powyższy wzorzec postępowania, wprowadzając odmienne zasady przy składaniu oświadczeń woli (przez spółkę) przy użyciu pieczęci spółki (*common seal*)⁶⁷, o umocowaniu (do działania i posłużenia się pieczęcią spółki) będą świadczyć odpowiednie postanowienia umowy spółki, a w przypadku osób umocowanych przez dyrektorów do składania oświadczeń woli przy użyciu pieczęci⁶⁸ – także stosowna uchwała dyrektorów⁶⁹.

5.1.2. Inne sposoby złożenia oświadczenia woli wymagającego formy *deed*

Jak wskazano powyżej, brytyjskie spółki kapitałowe nie muszą obecnie posiadać pieczęci ani też posługiwać się nią w obrocie [por. sec. 45(1) CA 2006]. Czynność prawna wymagająca formy *deed* może zatem zostać dokonana również w inny sposób, a mianowicie poprzez

⁶⁴ Por. sec. 74(1) *Law of Property Act* z 1925 r. Tekst dostępny na stronie: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/15-16/20/section/74> [dostęp: 22.12.2023].

⁶⁵ Por. [online] <https://www.gov.uk/government/publications/execution-of-deeds/practice-guide-8-execution-of-deeds#execution-under-the-companies-acts> [dostęp: 22.12.2023], część 3.1 (*Execution by a Company under Its Common Seal*).

⁶⁶ Por. sec. 74(1) *Law of Property Act* z 1925 r. [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/15-16/20/section/74> [dostęp: 22.12.2023].

⁶⁷ Por. dla przykładu sec. 49(3) i (4) *Model Articles* [online] <https://www.gov.uk/government/publications/model-articles-for-private-companies-limited-by-shares> [dostęp: 22.12.2023].

⁶⁸ Por. sec. 49(4)(c) *Model Articles*.

⁶⁹ Por. [online] <https://www.gov.uk/government/publications/execution-of-deeds/practice-guide-8-execution-of-deeds#execution-under-the-companies-acts...> [dostęp 22.12.2023], część 3.1 (*Execution by a Company under its Common Seal*).

złożenie pod umową podpisów przez dwóch dyrektorów bądź też przez dyrektora i sekretarza. W takim wypadku rekomenduje się użycie następującej formuły⁷⁰:

Executed as a deed by (name of company) acting by [a director and its secretary] [two directors]
 Signature of Director: _____
 Signature of [Secretary][Director]: _____

Innym wariantem reprezentacji spółki przy czynnościach prawnych wymagających formy *deed* jest złożenie pod umową podpisu przez jednego dyrektora, w obecności świadka, który poświadczy powyższy podpis⁷¹. W rzeczywistości więc na dokumencie składane są dwa podpisy, przy czym jeden z nich pochodzi od osoby niemającej statusu dyrektora bądź sekretarza spółki. W takim wypadku rekomenduje się użycie następującej formuły⁷²:

Executed as a deed by (name of Company) acting by a director
 In the presence of:
 Signature of Director: _____
 Signature of witness: _____
 Name (in BLOCK CAPITALS): _____
 Address: _____

5.1.3. Złożenie oświadczenia woli wymagającego formy *deed* przez pełnomocnika

Możliwe jest również dokonanie czynności prawnej wymagającej formy *deed* przez pełnomocnika, a zatem w imieniu spółki (*on behalf of the company*). Wymaga to jednak udzielenia pełnomocnictwa (*power of attorney*) w tej samej formie, tj. w formie *deed*. W takim wypadku znajdują zastosowanie reguły opisane powyżej. Gdy zaś chodzi o złożenie oświadczenia woli wymagającego formy *deed* przez pełnomocnika, zaleca się użycie następującej formuły⁷³:

⁷⁰ Por. [online] <https://www.gov.uk/government/publications/execution-of-deeds/practice-guide-8-execution-of-deeds#execution-under-the-companies-acts> [dostęp: 22.12.2023], część 3.2 (*Execution by a Company Otherwise than under a Common Seal*).

⁷¹ Dotyczy to jednak wyłącznie oświadczeń woli składanych po 7 kwietnia 2008 r. W stosunku do oświadczeń woli składanych przed tą datą, a wymagających formy *deed* możliwy jest wyłącznie wariant podstawowy, tj. złożenie podpisu przez dwóch dyrektorów bądź dyrektora i sekretarza.

⁷² Por. [online] <https://www.gov.uk/government/publications/execution-of-deeds/practice-guide-8-execution-of-deeds#execution-under-the-companies-acts...> [dostęp: 22.12.2023], część 3.2 (*Execution by a Company otherwise than under a Common Seal*).

⁷³ Por. [online] <https://www.gov.uk/government/publications/execution-of-deeds/practice-guide-8-execution-of-deeds#execution-under-the-companies-acts...>, część 10.5 (*Execution of Deeds by Attorneys*).

Executed as a deed by JOHN SMITH LIMITED acting by its attorney
 JANE BROWN in the presence of:
 John Smith Limited by its attorney Jane Brown: _____
 Signature of witness: _____
 Name (IN BLOCK CAPITALS): _____
 Address: _____

5.2. Simple contracts

W odniesieniu do czynności prawnych niewymagających formy *deed* („zwykłych umów”; *simple contracts*), które przeważają w praktyce obrotu, zasady reprezentacji są wysoce odformalizowane. Znajduje tu zastosowanie przede wszystkim regulacja przewidziana w sec. 43(1)(b) CA 2006, zgodnie z którą stosowna umowa może zostać zawarta w imieniu spółki (*on behalf of the company*) przez każdą upoważnioną do tego – w sposób wyraźny lub dorozumiany – osobę⁷⁴. Szerzej na ten temat – por. uwagi zamieszczone poniżej (teoria agencji). I w tym obszarze w grę wchodzi rozwiązanie bardziej sformalizowane, przewidziane w sec. 43(1)(a) CA 2006 i rozwinięte w sec. 44(1) i (2) CA 2006, tj. złożenie oświadczenia woli przez samą spółkę (*by the company*), co – jak wskazano powyżej – może przebiegać w następujący sposób: 1) poprzez złożenie pod umową podpisów dwóch funkcjonariuszy spółki (tj. dwóch dyrektorów bądź też dyrektora i sekretarza) lub 2) poprzez złożenie pod umową podpisu jednego funkcjonariusza spółki, tj. podpisu dyrektora, w obecności świadka, który poświadczy powyższy podpis i wreszcie 3) przy użyciu pieczęci spółki (*common seal*).

6. Teoria agencji (*agency*)

W obszarze reprezentacji realizowanej w imieniu spółki (*on behalf of the company*) przez każdą upoważnioną do tego osobę (tzw. agenta; *agent*), na podstawie sec. 43(1)(b) CA 2006, szczególną rolę odgrywa teoria agencji (*agency*) i (ogólny) dorobek *common law*. Teoria ta oddziałuje jednak na całokształt problematyki reprezentacji spółek kapitałowych. Jak wskazano we wcześniejszej części rozważań, przedmiotowa teoria determinuje zakres podmiotowy i przedmiotowy prawa reprezentacji; pozwala ona bowiem ustalić, komu przysługuje prawo reprezentacji spółki (*power to bind the company*), a także jaki jest zakres analizowanej kompetencji. Teoria agencji będzie determinować również zdolność osób trzecich do podejmowania działań w imieniu spółki, ze skutkiem dla niej samej.

⁷⁴ Por. G.K. Morse (red.), *Palmer's...*, sec. 3.102.

Co istotne, traktowanie reprezentacji realizowanej w imieniu spółki (*on behalf of the company*) jako prostego odpowiednika polskiej reprezentacji przedstawicielskiej jest znacznym – a po części nieuprawnionym – uproszczeniem. Teoria agencji kreuje bowiem znacznie szersze podstawy do działania w cudzym imieniu. Jak podkreśla się w polskiej doktrynie, ujęcie „agencji” (*agency*) w systemach *common law* i *civil law* jest odmienne. Termin ten jest w systemach *civil law* ściśle wiązany z umową agencyjną, z której wynika określony stosunek prawny (stosunek wewnętrzny pomiędzy agentem a dającym zlecenie). Z kolei w systemach *common law* termin *agency* jest pojęciem szerokim, w którym mieszczą się: zastępstwo bezpośrednie (pełnomocnictwo), zastępstwo pośrednie, zlecenie, umowa agencyjna i inne umowy z zakresu pośrednictwa *sensu largo*, a także pośrednictwo *sensu stricto*⁷⁵. Należy szczególnie podkreślić, że pełnomocnictwo (*power of attorney*) jest w prawie angielskim instytucją rodzajowo odmienną (węższą) od umocowania do działania w ramach szeroko rozumianego zastępstwa, na podstawie teorii agencji (*agency*).

6.1. Rzeczywiste umocowanie (*actual authority*)

W doktrynie angielskiej rozróżnia się dwa podstawowe rodzaje umocowania: rzeczywiste (*actual authority*) i pozorne (rzekome) [*apparent (ostensible) authority*]⁷⁶. Umocowanie rzeczywiste (do działania w imieniu spółki) może być wyraźne lub dorozumiane (*express or implied*). W grę wchodzi również tzw. *usual authority*. Jest to umocowanie, które powstaje w związku z powierzeniem stanowiska danego typu i które obejmuje standardowe („zwykłe”) czynności wiążące się ze sprawowaniem powierzonych funkcji. Umocowanie rzeczywiste udzielane jest przez mocodawcę (*principal*) i wynika z istnienia określonego stosunku prawnego pomiędzy mocodawcą a agentem (*agent*)⁷⁷. Gdy chodzi o dyrektorów, podstawą przypisania im kompetencji w obszarze reprezentacji spółki (rzeczywistego umocowania; *actual authority*) są przede wszystkim odpowiednie postanowienia umowy spółki przyznające dyrektorom uprawnienia w zakresie ogólnego zarządu (*general management powers*)⁷⁸. Dla przykładu należy tu przywołać regulację modelową (wzór umowy spółki z o.o.) (reg. 3 *Model Articles*), z której wynika, że dyrektorzy są odpowiedzialni za zarządzanie przedsiębiorstwem spółki (*management of the company's business*). W tym celu mogą oni wykonywać wszystkie kompetencje spółki (*exercise all the powers of the company*). Co istotne, zgodnie

⁷⁵ E. Rott-Pietrzyk, *Agent handlowy – regulacje polskie i europejskie*, Warszawa 2005, rozdz. III, par. 1, II, 1.

⁷⁶ Por. J. Birds, A.J. Boyle, B. Clark, G. McCormack, M. Solinas, M.R. Varney, Ch. Villiers, *Boyle & Birds'...*, s. 179.

⁷⁷ Szerzej na ten temat: Sąd Apelacyjny (Court of Appeal) w słynnej sprawie *Freeman and Lockyer v. Buckhurst Park Properties (Mangal) Ltd* [1964] 2 Q.B. 480; obszernie fragmenty tego orzeczenia zostały powołane w: A. Cahn, D.C. Donald, *Comparative Company Law...*, s. 379 i n.; zob. też: wyrok Sądu Apelacyjnego (Court of Appeal) w sprawie *Hely-Hutchinson v. Brayhead Ltd* [1968] 1 Q.B. 549. Obie ww. sprawy omawia, w kontekście *actual authority*, m.in.: D. French, *Mayson, French & Ryan...*, s. 614.

⁷⁸ Por. G.K. Morse (red.), *Palmer's...*

z dominującym stanowiskiem doktryny powyższa regulacja jest podstawą przypisania określonych uprawnień radzie jako takiej, nie zaś indywidualnym dyrektorom. Rada może jednak umocować pojedynczego dyrektora (*individual director*) do dokonywania czynności prawnych w imieniu spółki (*on behalf of the company*), w tym do zawarcia konkretnej umowy (*particular contract*). Umocowanie to wynika zwykle z uchwały rady dyrektorów (*a resolution of the board of directors*)⁷⁹. Można to również uwidocznic w protokole z posiedzenia zarządu (*board minutes*)⁸⁰. Innym źródłem umocowania do samodzielnego działania mogą być odpowiednie postanowienia umowy o pracę (*contract of employment*) lub umowy o innym charakterze (*service contract*) zawartej z dyrektorem wykonawczym (*executive director*), na podstawie której zostaje mu przyznana kompetencja do reprezentowania spółki w obszarze wskazanym w tej umowie (*to the extent authorised by the contract*)⁸¹. Należy jednak podkreślić, że osobą umocowaną do działania w imieniu spółki może być również osoba niemająca statusu dyrektora spółki.

6.2. Umocowanie wynikające ze sprawowania funkcji danego typu (*usual authority*)

W braku wyraźnego umocowania (*express authority*) w grę wchodzi również upoważnienie do działania (reprezentacji) w wyniku powierzenia funkcji danego typu, z czym wiąże się pewien standardowy (zwykły) zakres kompetencyjny (*usual authority*). Jak wskazuje się w doktrynie, osoba powołana na określone stanowisko (lub nawet jedynie faktycznie je sprawująca) ma umocowanie do działania w zakresie tego, co zwykle wiąże się ze sprawowaniem funkcji danego typu; miarodajny jest zatem typowy zakres kompetencyjny (*usual scope*) przypisany do stanowiska określonego rodzaju⁸². Mówi się też niekiedy o tzw. dorozumianym umocowaniu (*implied authority*)⁸³. Jak podkreślono w doktrynie, granica pomiędzy umocowaniem do podejmowania pewnych standardowych czynności w związku z pełnieniem funkcji określonego typu (*usual authority*) a umocowaniem dorozumianym (*implied authority*) jest trudno uchwytne. W obu przypadkach o istnieniu umocowania rozstrzyga całokształt okoliczności towarzyszących sprawowaniu danego stanowiska.

W zakresie *usual authority* duże znaczenie ma dorobek orzecniczy, w którym podjęto w sposób zindywidualizowany problematykę kompetencji reprezentacyjnych przysługujących poszczególnym funkcjonariuszom spółki występującym w jej imieniu (a zatem działającym w charakterze „agentów” spółki, *agents*), jeżeli osoby te zajmują jednocześnie w radzie określone stanowiska. Gdy chodzi o dyrektora zarządzającego (*managing director*) i CEO

⁷⁹ Por. S. Girvin, S. Frisby, A. Hudson, *Charlesworth's...*, s. 119 i n. (sec. 6-019).

⁸⁰ Por. B. Hannigan, *Company Law*, Oxford 2018, s. 189, sec. 9-12.

⁸¹ Por. J. Birds, A.J. Boyle, B. Clark, G. McCormack, M. Solinas, M.R. Varney, Ch. Villiers, *Boyle & Birds'...*, s. 178.

⁸² Por. ibidem, s. 180; B. Hannigan, *Company Law...*, s. 189, sec. 9-12.

⁸³ Por. S. Girvin, S. Frisby, A. Hudson, *Charlesworth's...*, s. 120 (sec. 6-020).

(*chief executive officer*), w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że zakres przysługujących wymienionym osobom kompetencji reprezentacyjnych jest, z racji zajmowanego stanowiska (*by virtue of his position*), niezwykle szeroki, równy kompetencjom samej rady w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem spółki (*co-extensive with the power of the board to manage the business*)⁸⁴. W podobny sposób interpretowana jest zwykle sytuacja prawna osoby zajmującej stanowisko dyrektora finansowego (CFO – *chief financial officer*), zwłaszcza w dużych spółkach. Przyjmuje się, że takiej osobie przysługuje kompetencja do reprezentowania spółki przy dokonywaniu czynności zwykle wiążących się ze sprawowaniem funkcji tego typu (*usual scope*), tj. w analizowanym przypadku – funkcji dyrektora finansowego⁸⁵. Wskazane osoby (*managing director*, CEO i CFO) z racji stanowiska dysponują szerokim (najszerszym spośród wszystkich funkcjonariuszy spółki) umocowaniem do działania w imieniu spółki (*extensive authority to bind the company*). Nieco odmiennie przedstawia się natomiast sytuacja „zwykłych” dyrektorów wykonawczych (*executive directors*). Działając samodzielnie (a więc jako *individual directors*), dysponują oni umocowaniem do dokonywania czynności prawnych w obszarze tego, co zostało im w sposób wyraźny powierzone (*express actual authority*) lub tego, co w sposób dorozumiany wiąże się z zajmowanym stanowiskiem – dyrektora wykonawczego (*implied actual authority*)⁸⁶. Jak wynika z powyższego, kwestia (istnienia) rzeczywistego umocowania (*actual authority*) – czy to udzielonego w sposób wyraźny, czy dorozumiany – jak również upoważnienia do działania (reprezentacji) przez powierzenie funkcji danego typu, z czym wiąże się pewien standardowy zakres kompetencyjny (*usual authority*), jest zwykle rozważana w odniesieniu do pewnej ściśle oznaczonej kategorii funkcjonariuszy spółki, a mianowicie dyrektorów wykonawczych (*executive directors*), w tym dyrektorów zarządzających (CEO i CFO)⁸⁷. Powyższe nie oznacza jednak, że umocowanie do działania w imieniu spółki nie może zostać udzielone osobie zajmującej stanowisko dyrektora niewykonawczego⁸⁸. Co istotne, w takim wypadku w grę wchodzi również tzw. umocowanie pozorne (rzekome), a więc na podstawie całokształtu okoliczności wytworzonych przez spółkę (por. uwagi poniżej). Umocowanie o takim charakterze może również dotyczyć dyrektorów wykonawczych.

⁸⁴ Por. B. Hannigan, *Company Law...*, s. 189, sec. 9-13.

⁸⁵ Por. *ibidem*.

⁸⁶ Umocowanie ww. osób może jednak również być uzasadnione okolicznościami wytworzonymi przez samą spółkę (*apparent authority*); por. uwagi w tekście poniżej.

⁸⁷ Por. J. Birds, A.J. Boyle, B. Clark, G. McCormack, M. Solinas, M.R. Varney, Ch. Villiers, *Boyle & Birds'...*, s. 181 i n.; B. Hannigan, *Company Law...*, s. 190, sec. 9-13.

⁸⁸ Wskazując różnice pomiędzy dyrektorami wykonawczymi i niewykonawczymi, w doktrynie podkreśla się, że dyrektor wykonawczy dysponuje zwykle większym umocowaniem w zakresie reprezentacji spółki. Por. G.K. Morse (red.), *Palmer's...*, sec. 8.202.

6.3. Umocowanie pozorne (rzekome) [*apparent (ostensible) authority*]

Osobno należy potraktować przypadek pozornego (rzekomego) umocowania [*apparent (ostensible) authority*]. Dotyczy to sytuacji, w których reprezentant spółki (*agent*) nie dysponuje rzeczywistym umocowaniem – czy wyraźnym, czy dorozumianym – lecz na podstawie całości okoliczności towarzyszących zawarciu umowy, w tym zwłaszcza wytworzonych przez samą spółkę (a więc przez wzgląd na jej zachowanie), po stronie uczestnika obrotu usprawiedliwione jest przekonanie, że ma on do czynienia z osobą upoważnioną do działania w imieniu spółki. W orzecznictwie wypracowano szereg wskazówek interpretacyjnych pozwalających na przypisanie samej spółce działań w ramach pozornego (rzekomego) umocowania. Jak wskazano, osoba trzecia musi działać na podstawie zapewnienia (*representation*) spółki, że jej reprezentant (*agent*) ma umocowanie do działania w imieniu spółki. Ponadto zapewnienie musi pochodzić od osoby dysponującej rzeczywistym umocowaniem (*actual authority*) do prowadzenia przedsiębiorstwa spółki. Wreszcie, przedmiotowe zapewnienie musi stanowić podstawę decyzji o zawarciu umowy (wdania się w relację kontraktową ze spółką)⁸⁹.

7. Pełnomocnictwo (*power of attorney*)

Osobnej wzmianki wymaga pełnomocnictwo. Zasady jego udzielania określono w *Powers of Attorney Act 1971*⁹⁰. Zgodnie z przepisami powołanej ustawy pełnomocnictwo powinno być udzielone w formie *deed*⁹¹. W prawie angielskim, zgodnie z sec. 47(1) CA 2006, spółka kapitałowa może udzielić pełnomocnictwa ogólnego lub szczególnego (*in specified matters*). Każde z wymienionych pełnomocnictw może obejmować umocowanie do dokonywania czynności prawnych wymagających formy *deed*, jak i innych czynności prawnych. Czynność prawna dokonana przez pełnomocnika wywiera takie same skutki prawne, jak czynność prawna dokonana przez samą spółkę (*by the company*). I w tym miejscu należy jednak podkreślić, że do reprezentacji spółki uprawnione mogą być nie tylko osoby, którym udzielono pełnomocnictwa (*power of attorney*), lecz również inne (wszelkie) upoważnione do tego osoby (*agents*), zgodnie z ogólnymi założeniami teorii agencji (*agency*) przedstawionej we wcześniejszej części rozważań. Udzielane upoważnienie musi przybrać sformalizowaną

⁸⁹ Por. ibidem, sec. 3.340. Szerzej na ten temat: Sąd Apelacyjny (Court of Appeal) w słynnej sprawie *Freeman and Lockyer v. Buckhurst Park Properties (Mangal) Ltd* [1964] 2 Q.B. 480; obszerne fragmenty tego orzeczenia zostały powołane w: A. Cahn, D.C. Donald, *Comparative Company Law...*, s. 379 i n.; zob. też: wyrok Sądu Apelacyjnego (Court of Appeal) w sprawie *Hely-Hutchinson v. Brayhead Ltd* [1968] 1 Q.B. 549, a także w sprawie *Hopkins v. TL Dallas Group Ltd* [2005] 1 BCLC 543. Sprawy te omawiają m.in.: S. Girvin, S. Frisby, A. Hudson, *Charlesworth's...*, s. 121 i n., a także D. French, *Mayson, French & Ryan...*, s. 617 i 624.

⁹⁰ Tekst dostępny na stronie: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1971/27> [dostęp: 22.12.2023].

⁹¹ Por. sec. 1(1) PoA Act.

postać pełnomocnictwa (*power of attorney*), jeżeli obejmuje ono umocowanie do dokonania czynności prawnej wymagającej formy *deed*.

8. Rejestr (*Companies House*) i sposób wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę

Ważną rolę w procesie gromadzenia danych o brytyjskich spółkach kapitałowych odgrywa tzw. *Companies House*⁹², który bywa niekiedy przyrównywany do polskiego Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). *Companies House* jest dostępny *on-line*. Po kliknięciu na odnośnik *Find company information* użytkownik zostaje przekierowany do tej części rejestru, w której bezpłatnie udostępniane są informacje o spółkach kapitałowych (<https://www.gov.uk/get-information-about-a-company>), w tym o jej funkcjonariuszach, zarówno pełniących funkcję obecnie, jak i tych, którzy ustąpili z funkcji (*current and resigned officers*). Następnie, po wybraniu opcji *Start now*, użytkownik zostaje przekierowany do wyszukiwarki (*Search the register*), umożliwiającej wyszukiwanie hasłowe podmiotu rejestrowego wedle różnych kryteriów (nazwy – *company name*, siedziby – *registered office address* itd.). Dane o konkretnej spółce kapitałowej znajdują się w czterech zakładkach. Jedną z nich jest zakładka *People* (ludzie), w której znajduje się podgrupa dotycząca funkcjonariuszy spółki (*officers*). Pojęcie to obejmuje dyrektorów (*directors*) i sekretarzy (*secretaries*) spółki. Po kliknięciu w zakładkę *People* system pokaże poszczególnych funkcjonariuszy spółki, ze wskazaniem ich danych osobowych (imienia i nazwiska, daty urodzenia, obywatelstwa), daty powołania, adresu korespondencyjnego oraz funkcji (*role*) przypisanej im w strukturze organizacyjnej danej spółki. Będąc już w zakładce *People* i dalej *Officers*, można też wybrać opcję *Current officers*, co pozwoli wyświetlić dane aktualnych funkcjonariuszy spółki. Także jednak bez powyższego zawężenia wyszukiwania przy każdym z ujawnionych w rejestrze funkcjonariuszy system pokaże ich status: aktywny (*active*) bądź wskazujący na ustąpienie z zajmowanej uprzednio funkcji (*resigned*). W systemie ujawniana jest również funkcja (*role*) sprawowana przez daną osobę; zasadniczo jednak jest to informacja o charakterze ogólnym wskazująca jedynie na okoliczność pełnienia funkcji dyrektora (*director*) bądź sekretarza spółki (*secretary*). Bardziej szczegółowa adnotacja – pozwalająca na identyfikację konkretnej funkcji przypisanej w radzie, w tym zwłaszcza funkcji dyrektora zarządzającego (*managing director*) czy CEO (*chief executive officer*) – pojawia się w polu *zatrudnienie* (zawód; *occupation*)⁹³. Podobnie będzie w przypadku dyrektorów niewykonawczych (*non-executive directors*), co – jak wskazano

⁹² Por. [online] <https://www.gov.uk/government/organisations/companies-house> [dostęp: 22.12.2023].

⁹³ Mając na względzie wskazane znaczenie pojęcia *occupation* i jego dwoistość, w rejestrze ujawnia się, pod wskazaną kategorią, nie tylko zajmowane przez dyrektora stanowisko, lecz również wykonywany przez niego zawód.

wcześniej – jest domeną zwłaszcza spółek publicznych (PLC). Wszystkim ww. osobom rejestr (*Companies House*) przypisuje jednak tożsamą i jednolitą funkcję (*role*), tj. funkcję dyrektora. Na przyznanie tego statusu nie ma zatem wpływu to, jaką funkcję pełni dana osoba w strukturze organizacyjnej spółki. Co znamienne, w *Companies House* nie wskazuje się zasad reprezentacji podmiotu rejestrowego, tj. techniki składania oświadczeń woli za spółkę (na wzór np. zasad określonych w art. 205 § 1 KSH i zamieszczanych w dziale 2 KRS).

Ważna różnica pomiędzy *Companies House* a polskim KRS polega na tym, że ten pierwszy nie jest sądem, a jedynie organem o charakterze wykonawczym (*executive agency*) podległym ministerstwu działalności gospodarczej i handlu (*Department for Business and Trade*). W konsekwencji inna jest pozycja prawna i zakres kompetencji przysługujących *Companies House*; w szczególności w postępowaniu o wpis do ww. rejestru nie dokonuje się kontroli o charakterze materialnoprawnym, na wzór sprawowanej przez polski sąd rejestrowy, w tym na podstawie art. 23 ust. ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym; w przypisie: T. jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 685. Zwraca się na to uwagę m.in. w orzecznictwie sądów niemieckich⁹⁴. Orzecznictwo to może być pomocne przy rozstrzygnięciu zagadnień dotyczących sposobu dokumentowania umocowania w zakresie reprezentacji angielskich spółek kapitałowych. Stanowisko wypracowane w orzecznictwie sądów niemieckich nie jest jednolite. Przyjmuje się jednak dość powszechnie, że sam fakt uwidocznienia w *Companies House* danej osoby w charakterze dyrektora spółki nie rozstrzyga w sposób samodzielny i wystarczający o sposobie reprezentacji spółki⁹⁵ ani też o zakresie kompetencji przysługujących funkcjonariuszowi ujawnionemu w rejestrze; za stanowiskiem tym przemawia pozycja prawna *Companies House*, który – jak wskazano powyżej – nie jest sądem, a także zakres danych podlegających ujawnieniu w brytyjskim rejestrze. Kwestie dotyczące umocowania należy ustalać na podstawie dodatkowych okoliczności i dokumentów; co do wymagań w tym zakresie orzecznictwo i doktryna niemieckie nie są jednak zgodne. Jak wskazano, o istnieniu po stronie dyrektorów umocowania do działania mogą świadczyć m.in. następujące dokumenty: umowa spółki (*articles of association*)⁹⁶, uchwała rady dyrektorów czy wyciąg z księgi protokołów (*minute-book*) – w zakresie, w jakim w dokumentach tych ustala się podział kompetencji w ramach rady i zakres umocowania przynależnego poszczególnym dyrektorom w obszarze reprezentacji⁹⁷. Wśród innych dokumentów wskazujących na kompetencję do działania w imieniu spółki wymienia się również tzw. certyfikat założycielski

⁹⁴ Por. m.in. postanowienie OLG (*Oberlandesgericht*) w Norymbergii z 16 stycznia 2015 r., 12 W 46/15, Beck-online i tam powoływane orzecznictwo.

⁹⁵ Por. R. Süß, [w:] S. Herrler (red.), *Gesellschaftsrecht in der Notar- und Gestaltungspraxis*, Monachium 2017, s. 1928.

⁹⁶ Por. B. Schaub, *Ausländische Handelsgesellschaften und deutsches Registerverfahren*, „*Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*” 2000, s. 959.

⁹⁷ Por. m.in. postanowienie OLG (*Oberlandesgericht*) w Norymbergii z 16 stycznia 2015 r., 12 W 46/15, Beck-online i tam powoływane orzecznictwo. Dodatkowo wymienia się tu pełnomocnictwo udzielone przez radę dyrektorów (*power of attorney*).

(*certificate of incorporation*)⁹⁸, uchwałę wspólników o powołaniu dyrektora(-ów)⁹⁹, zaświadczenie sporządzone przez sekretarza spółki (poparte odpowiednią uchwałą o powołaniu dyrektora / wypisem z księgi protokołów, wraz z zapewnieniem, że przedmiotowa uchwała została prawidłowo podjęta i w dalszym ciągu obowiązuje)¹⁰⁰, a także zaświadczenie wydane przez *Companies House*, o ile jego wystawienie zostało poprzedzone (odrębnym) badaniem prawnym (*rechtliche Prüfung*) złożonych w rejestrze dokumentów wewnątrz korporacyjnych (umowy spółki, uchwały rady dyrektorów itp.) i okoliczność ta jednoznacznie wynika z przedkładanego zaświadczenia¹⁰¹. Innym dokumentem wskazującym na umocowanie osób reprezentujących spółkę może być również zaświadczenie wydane przez angielskiego notariusza¹⁰², w tym tzw. *scrivener notary*¹⁰³, którego należy kwalifikować jako notariusza specjalizującego się w międzynarodowym obrocie prawnym. Analogicznie jak w przypadku zaświadczenia wystawianego przez *Companies House*, także zaświadczenie notarialne powinno być wydane na podstawie odpowiednich (prawnie relewantnych) dokumentów wewnątrz korporacyjnych. Jako niewystarczające uznaje się natomiast zaświadczenie oparte na samym wglądzie do rejestru prowadzonego przez *Companies House* (niepoparte analizą ww. dokumentów)¹⁰⁴. Niekiedy jako podstawę umocowania wskazuje się również tzw. *certificate of good standing* (dosłownie: „zaświadczenie potwierdzające prawidłowe funkcjonowanie spółki”)¹⁰⁵, należy jednak przyjąć, że przedstawienie tego dokumentu jest wystarczające (aby wykazać umocowanie), o ile spółka jest reprezentowana przez wszystkich dyrektorów wymienionych w powołanym wyżej zaświadczeniu – działających łącznie. Jeżeli natomiast spółkę reprezentuje tylko część dyrektorów albo pojedynczy dyrektor, okazanie samego *certificate of good standing* wydaje się niewystarczające. Dokument ten nie rozstrzyga bowiem o sposobie reprezentacji ani też o zakresie umocowania przysługującego poszczególnym dyrektorom. Aby wykazać te okoliczności, niezbędne jest przedstawienie dodatkowych dokumentów, w tym umowy spółki (*articles of association*) lub uchwały rady dyrektorów¹⁰⁶.

⁹⁸ Tak OLG (*Oberlandesgericht*) w Norymbergii w postanowieniu z 16 stycznia 2015 r., 12 W 46/15, Beck-online. W doktrynie wyrażono jednak wątpliwości, czy tzw. certyfikat założycielski (*certificate of incorporation*) świadczy o umocowaniu do reprezentacji spółki; jak wskazuje się, dokument ten dowodzi raczej istnienia spółki. Por. R. Süß, [w:] S. Herrler (red.), *Gesellschaftsrecht...*, s. 1927.

⁹⁹ Por. postanowienie KG (*Kammergericht*) z 18 listopada 2003 r., 1 W 444/02, *Rheinische Notar-Zeitschrift*, 2004, s. 98, Beck-online.

¹⁰⁰ Por. postanowienie LG (*Landgericht*) w Chemnitz z 3 sierpnia 2006 r., 2 HK T 722/06, Beck-online.

¹⁰¹ Por. postanowienie LG (*Landgericht*) w Berlinie z 22 czerwca 2004 r., 102 T 4804, Beck-online. *Der Nachweis der Vertretungsberechtigung kann durch eine Bescheinigung des Registrar of Companies geführt werden, sofern aus der Bescheinigung eine gesonderte rechtliche Prüfung der hinterlegten Gesellschaftsdokumente hervorgeht.*

¹⁰² Por. B. Schaub, *Ausländische...*, s. 959.

¹⁰³ Por. R. Süß, [w:] S. Herrler (red.), *Gesellschaftsrecht...*, s. 1929.

¹⁰⁴ Por. postanowienie OLG (*Oberlandesgericht*) w Kolonii z 25 września 2012 r., 2 Wx 184/12.

¹⁰⁵ Por. A. Krafska, U. Kühn, *Registerrecht*, Monachium / Wiedeń 2019, s. 124 i n.

¹⁰⁶ Por. R. Süß, [w:] S. Herrler (red.), *Gesellschaftsrecht...*, 2017, s. 1928; S. Hügel, *GBO. Beck'scher Online-Kommentar (Sonderbereiche; Internationale Bezüge)*, część N (*Europäische Gesellschaften*), BeckOK (2023), 2023, Nb 114.9. Ponadto autor wskazuje na konieczność poświadczenia dokumentu przez dyrektora bądź sekretarza spółki (jeżeli dokument jest opatrzony pieczęcią); jako równoważną metodę poświadczenia wskazuje podpis dwóch dyrektorów bądź dyrektora i sekretarza.

Ponadto w każdym z ww. przypadków w grę wchodzi przedstawienie zaświadczenia wydanego przez *Companies House* lub notariusza (o ile poprzedzono to odpowiednim badaniem prawnym, por. uwagi powyżej).

9. Wnioski i wskazania metodologiczne

Reasumując tę część rozważań, należy stwierdzić, co następuje. W prawie brytyjskim (a precyzyjniej rzecz ujmując – w prawie angielskim, walijskim i Irlandii Północnej) rozróżnia się dwa podstawowe modele reprezentacji spółek kapitałowych: reprezentację realizowaną przez samą spółkę (*by the company*) w formie pisemnej – przy użyciu pieczęci spółki (*by writing under its common seal*) i reprezentację w imieniu spółki (*on behalf of the company*) realizowaną przez każdą upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę. Gdy chodzi o pierwszy model reprezentacji, złożenie oświadczenia woli przez samą spółkę (*by the company*) wymaga postępowania zgodnie ze sformalizowanym wzorcem reprezentacji określonym w przepisach CA 2006, a w konsekwencji: 1) użycia pieczęci spółki (*common seal*) bądź też 2) złożenia pod dokumentem odpowiednich podpisów, co angażuje, w trzech różnych wariantach, następujący krąg podmiotów: a) dwóch dyrektorów, b) dyrektora i sekretarza bądź też c) dyrektora działającego (*prima facie*) samodzielnie; w rzeczywistości jednak jego podpis musi być złożony w obecności świadka i przez tego świadka poświadczony. Zgodnie z przepisami CA 2006 dyrektorem jest każda osoba zajmująca stanowisko dyrektora, niezależnie od nazwy tego stanowiska. Na gruncie analizowanych przepisów ustawodawca nie rozróżnia poszczególnych typów funkcji dyrektorskich; w konsekwencji, do składania podpisu, w trybie określonym w pkt 2) powyżej, upoważniony jest każdy dyrektor spółki. Ustawodawca przewidział też istotne ułatwienie dla uczestników obrotu. W razie złożenia (podpisania) oświadczenia przez spółkę (*by the company*), zgodnie z regułami określonymi w pkt 2) powyżej, tj. przez dwóch dyrektorów, dyrektora i sekretarza bądź dyrektora i świadka, w stosunku do nabywcy (*purchaser*) w dobrej wierze obowiązuje domniemanie, że stosowne oświadczenie woli zostało prawidłowo złożone przez (samą) spółkę. Reguła ta pozwala pominąć – po stronie osób składających podpis – ewentualne braki w zakresie rzeczywistego umocowania do działania.

Obecnie angielskie spółki kapitałowe nie muszą posiadać pieczęci ani też posługiwać się nią w obrocie. Jeżeli jednak spółka decyduje się na taki wariant reprezentacji, standardowo umowa spółki (statut) określa sposób postępowania w razie składania oświadczenia woli przy użyciu pieczęci spółki. Zgodnie np. z postanowieniami wzorca umowy spółki z o.o. (*Model Articles*) oświadczenie woli składane w imieniu spółki i opatrzone pieczęcią musi być ponadto podpisane przez co najmniej jedną upoważnioną do tego osobę (tj. dyrektora, sekretarza

bądź inną wskazaną przez dyrektorów osobę upoważnioną do składania oświadczeń woli przy użyciu pieczęci) w obecności świadka, który poświadczy podpis osoby go składającej.

Opisane powyżej, sformalizowane zasady reprezentacji odnoszą się przede wszystkim do czynności prawnych wymagających formy *deed*. We wskazanej formie powinno być m.in. udzielone pełnomocnictwo (*power of attorney*). Sformalizowany wzorzec reprezentacji może być stosowany (fakultatywnie) również przy dokonywaniu innych czynności prawnych (niewymagających formy *deed*). Zasadniczo jednak spółka kapitałowa może być w tym obszarze reprezentowana przez każdą umocowaną do tego osobę, co kieruje uwagę w stronę drugiego – wysoce odformalizowanego – modelu reprezentacji spółek kapitałowych.

Drugi wspomniany model reprezentacji angielskich spółek kapitałowych to reprezentacja realizowana w imieniu spółki (*on behalf of the company*) przez każdą upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę. Zwykle umocowanie do działania wiąże się z istnieniem określonego stosunku prawnego pomiędzy spółką a jej reprezentantem, który to stosunek determinuje zakres kompetencji reprezentacyjnych przysługujących „agentowi” (*agent*). Co istotne, osobą umocowaną do działania w imieniu spółki (*on behalf of the company*) i reprezentacji samodzielnej może być zarówno dyrektor, jak i osoba niemająca takiego statusu. W razie specjalizacji w radzie znaleźć mogą zastosowanie wypracowane w orzecznictwie wskazówki interpretacyjne pozwalające dookreślić zakres kompetencji reprezentacyjnych przysługujących poszczególnym funkcjonariuszom spółki występującym w jej imieniu (a zatem działającym w charakterze „agentów” spółki, *agents*). Jak wynika z przedmiotowego orzecznictwa, pierwszoplanowa rola przypada w tym obszarze dyrektorowi zarządzającemu (*managing director*, CEO – *chief executive officer*); zakres jego kompetencji reprezentacyjnych jest bowiem równy kompetencjom samej rady.

Jakkolwiek w doktrynie i orzecznictwie angielskim szeroko rozwinięta i ugruntowana jest teoria pozornego (rzekomego) umocowania (*apparent (ostensible) authority*), jak również koncepcja tzw. *usual authority* (tj. umocowania do działania w imieniu spółki w wyniku powierzenia funkcji danego typu, z czym wiąże się pewien standardowy zakres kompetencyjny), to jednak znacznie pewniejszy obraz co do tego, czy spółka jest należycie reprezentowana, wyłania się w przypadku, w którym możliwe jest wykazanie i należyte udokumentowanie faktu udzielenia umocowania. W tym procesie pewne znaczenie mogą mieć dane zamieszczone w *Companies House*; co znamienne jednak, w przedmiotowym rejestrze nie wskazuje się zasad reprezentacji podmiotu rejestrowego, tj. techniki składania oświadczeń woli za spółkę (na wzór np. zasad określonych w art. 205 § 1 KSH). *Companies House* jest dostępny on-line (<https://www.gov.uk/get-information-about-a-company>). Rejestr ten umożliwia identyfikację dwóch kategorii funkcjonariuszy spółki (*officers*): jej dyrektorów (*directors*) i sekretarzy (*secretaries*). W systemie, przy każdym z ujawnionych w rejestrze funkcjonariuszy, uwidaczniany jest również ich status: aktywny (*active*) bądź wskazujący na ustąpienie z zajmowanej funkcji (*resigned*). Z uwagi jednak na pozycję prawną rejestru prowadzonego przez *Companies House*,

który nie jest sądem, a także mając na względzie zakres danych podlegających ujawnieniu w brytyjskim rejestrze, należy uznać, że sam fakt uwidocznienia danego funkcjonariusza w *Companies House* nie rozstrzyga w sposób samodzielny i wystarczający o zakresie przysługujących temu funkcjonariuszowi kompetencji w obszarze reprezentacji spółki. Należy to ustalać na podstawie dodatkowych okoliczności i dokumentów, takich jak: umowa spółki (*articles of association*), uchwała rady dyrektorów czy wyciąg z księgi protokołów (*minute-book*); umocowanie do działania w imieniu spółki może też być potwierdzone stosownym zaświadczeniem wydanym przez angielskiego notariusza lub przez *Companies House*.

Gdy zaś chodzi o czynności prawne dokonywane w imieniu spółki (*on behalf of the company*) przez osoby niepodlegające ujawnieniu w *Companies House*, niezbędne jest i w tym wypadku wykazanie istnienia umocowania do działania, w tym nie tylko na podstawie pełnomocnictwa, lecz również na mocy uchwały dyrektorów, protokołu z posiedzenia rady, stosownej umowy zawartej ze spółką itp.

II. Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym Irlandii

1. Ogólna klasyfikacja spółek prawa irlandzkiego

Główną regulacją prawną dotyczącą irlandzkich spółek kapitałowych jest *Companies Act* z 2014 r.¹⁰⁷ (dalej „CA 2014”). Podobnie jak w prawie brytyjskim, znaczącą rolę uzupełniającą pełni tu również ogólny dorobek *common law* i teoria agencji (*agency*). Najpopularniejszą formą prowadzenia działalności gospodarczej w Irlandii jest *private company limited by shares* (LTD company), której uczestnicy zasadniczo nie odpowiadają za zobowiązania spółki, odpowiedzialność wspólników została tu bowiem ograniczona do wysokości nieopłaconych udziałów¹⁰⁸. Spółka ta może podjąć dowolną działalność i jej przedmiot nie musi być określony w umowie. Obowiązkiem jest powołanie co najmniej jednego dyrektora. Spółka typu LTD może zrzeszać maksymalnie 149 wspólników¹⁰⁹. Oprócz tego występuje również tzw. *designated activity company* (w skrócie: DAC), w wariacie typu *limited by shares* lub *limited by guarantee*. W odróżnieniu od tradycyjnej spółki typu LTD w akcie założycielskim (*memorandum*) spółki typu DAC niezbędne jest określenie przedmiotu działalności spółki (*objects*)¹¹⁰. Spółka ta może zrzeszać maksymalnie 149 osób, a ponadto należy w niej powołać co najmniej dwóch dyrektorów. W spółce DAC typu *limited by shares*, podobnie jak na gruncie tradycyjnej LTD company, odpowiedzialność wspólników ograniczono do wysokości nieopłaconych udziałów¹¹¹. Z kolei w spółce DAC typu *limited by guarantee* odpowiedzialność wspólników ukształtowano dwutorowo. Po pierwsze, wspólnicy odpowiadają do wysokości nieopłaconych udziałów; a ponadto – do wysokości sumy, jaką zobowiązują się świadczyć w razie likwidacji spółki¹¹². Kolejnym typem spółki kapitałowej jest spółka typu *company limited by guarantee* (CLG), pozbawiona kapitału zakładowego (*not having a share capital*)¹¹³. W spółce tej odpowiedzialność wspólników została ograniczona do wysokości sumy określonej w akcie

¹⁰⁷ Tekst dostępny na stronie: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2014/act/38/enacted/en/html>.

¹⁰⁸ Por. sec. 17(2) CA 2014.

¹⁰⁹ Por. sec. 17(4) CA 2014.

¹¹⁰ Por. sec. 967(2)(c) CA 2014.

¹¹¹ Por. sec. 965(4)(a) CA 2014.

¹¹² Por. sec. 965(4)(b) i sec. 967(2)(f) CA 2014.

¹¹³ Do spółki tej znajdują zastosowanie przepisy części 18, sec. 1172 i n. CA 2014.

założycielskim (*memorandum*), jaką wspólnicy zobowiązują się świadczyć w razie likwidacji spółki. Wreszcie, w prawie irlandzkim występuje również spółka publiczna (*public limited company*; PLC). Minimalny kapitał zakładowy takiej spółki wynosi 25 000 EUR¹¹⁴.

2. Zdolność prawna spółek kapitałowych i zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki

W prawie irlandzkim ustawodawca przesądził w sposób jednoznaczny, że spółce kapitałowej przysługuje pełna zdolność prawna (*full and unlimited capacity*); por. sec. 38(1) CA 2014. Nie ulega zatem wątpliwości, że nie obowiązuje tu tradycyjna doktryna *ultra vires*, w świetle której określony w umowie spółki przedmiot działalności determinuje zakres zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych spółek kapitałowych, ze skutkiem w stosunkach zewnętrznych spółki¹¹⁵.

Gdy zaś chodzi o zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki, powołać tu należy regulację prawną przewidzianą w sec. 40(1) CA 2014. Zgodnie z nią w razie wątpliwości co do tego, czy spółkę wiąże złożone w jej imieniu oświadczenie woli (z uwagi na rzekomy brak umocowania), domniemywa się, że zarówno rada dyrektorów (*board of directors*), jak i tzw. *registered person*, tj. osoba ujawniona w rejestrze jako upoważniona do stałej reprezentacji spółki, mogą „wykonywać wszelkie kompetencje spółki” (*exercise any power of the company*). Regulację tę należy rozumieć w ten sposób, że ww. podmiotom, tj. radzie dyrektorów i tzw. *registered person*, przysługuje kompetencja do reprezentowania spółki przy dokonywaniu wszelkich czynności prawnych. Dodatkowo ustawodawca podkreśla, że powyższa reguła (domniemania kompetencji) obowiązuje niezależnie od tego, czy w „konstytucji spółki” (*company’s constitution*) przewidziano ograniczenia w zakresie prawa reprezentacji, czy to po stronie rady dyrektorów, czy to po stronie tzw. *registered person* [por. sec. 40(2) CA 2014]. Powyższa reguła nie dotyczy jednak przypadków, o których mowa w sec. 40(5) i n. CA 2014, w tym zwłaszcza sytuacji, w których drugą stroną czynności prawnej dokonywanej przez spółkę jest jej dyrektor lub tzw. *registered person*.

3. Pozycja prawna dyrektorów i skład rady dyrektorów

W spółce prywatnej należy powołać co najmniej jednego dyrektora [por. sec. 128(1) CA 2014], w spółce publicznej natomiast – co najmniej dwóch dyrektorów. Zgodnie

¹¹⁴ Do spółki tej znajdują zastosowanie przepisy części 17, sec. 1000 i n. CA 2014.

¹¹⁵ Szerzej na ten temat: J. Anderson, *The Evolution of the „Ultra Vires” Rule in Irish Company Law*, „Irish Jurist” 2003, t. 38, s. 263 i n.

z sec. 2(1) CA 2014 dyrektorem jest każda osoba zajmująca stanowisko dyrektora, niezależnie od nazwy tego stanowiska. Inaczej niż ma to miejsce w prawie brytyjskim, w przepisach CA 2014 ustawodawca operuje pojęciem dyrektora zarządzającego (*managing director*); por. sec. 159(1) CA 2014, a także dyrektora niewykonawczego (*non-executive director*); por. np. sec. 167(4)(a) CA 2014¹¹⁶. O zakresie kompetencji powierzonych dyrektorowi zarządzającemu decydują dyrektorzy w uchwale. Jak podkreśla się jednak w doktrynie, w warstwie regulacyjnej pozycja prawna obu kategorii funkcjonariuszy (wykonawczych i niewykonawczych) jest zrównana. Podlegają oni zatem tym samym obowiązkom i analogicznym regułom odpowiedzialności¹¹⁷. Dodatkowo w każdej spółce kapitałowej niezbędne jest powołanie sekretarza (*secretary*); por. sec. 129(1) CA 2014.

4. Ogólne zasady reprezentacji irlandzkich spółek kapitałowych

Jak wynika z sec. 42(1) CA 2014, istnieją trzy zasadnicze sposoby reprezentacji irlandzkich spółek kapitałowych (*verba legis*: zawarcia umowy): 1) na piśmie i przy użyciu pieczęci spółki (*in writing under the common seal*), 2) na piśmie, w drodze podpisu składanego przez upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę i wreszcie 3) ustnie (*by parol*), w drodze oświadczenia składanego przez upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę. Powyższa regulacja pozwala wyróżnić dwa modele reprezentacji, tj. model sformalizowany, realizowany przy użyciu pieczęci spółki i w ramach którego niezbędne jest złożenie (pod dokumentem opatrzonym pieczęcią) odpowiednich podpisów oraz model odformalizowany, w ramach którego spółkę może reprezentować każda upoważniona do tego osoba.

W prawie irlandzkim spółka kapitałowa musi posiadać oficjalną pieczęć (*common seal*) wskazującą nazwę (firmę) spółki; por. sec. 43(1) CA 2014. Pieczęć pozostaje do wyłącznej dyspozycji dyrektorów bądź komitetu rady (*committee*) upoważnionego do działania w tym zakresie przez dyrektorów [por. sec. 43(2)(a) CA 2014]. Oświadczenie woli składane w imieniu spółki i opatrzone pieczęcią musi być ponadto podpisane przez dyrektora spółki lub inną upoważnioną do tego osobę – wskazaną przez dyrektorów bądź komitet rady (*committee*). Dodatkowo wymagana jest swoista kontrasygnata, tj. podpis sekretarza spółki lub (drugiego) dyrektora bądź też innej upoważnionej do tego osoby – wskazanej przez dyrektorów bądź komitet rady [por. sec. 43(2)(b) CA 2014]. Innym wariantem jest podpis składany przez tzw. *registered person*, tj. osobę ujawnioną w rejestrze jako upoważnioną do stałej reprezentacji spółki; i w tym wypadku wymagana jest kontrasygnata sekretarza lub dyrektora spółki

¹¹⁶ Pojęciem tym ustawodawca operuje w kontekście komitetu audytu (*audit committee*).

¹¹⁷ Por. Institute of Directors in Ireland, *Non-executive directors: A special role* [online] https://www.iodireland.ie/images/uploads/downloads/Non-Executive_Directors_A_Special_Role.pdf [dostęp: 22.12.2023].

bądź też innej upoważnionej do tego osoby – wskazanej przez dyrektorów bądź komitet rady [por. sec. 43(3) CA 2014]. Jak wynika z powyższego, oświadczenie woli składane przy użyciu pieczęci spółki wymaga ponadto złożenia (pod dokumentem opatrzonym pieczęcią) stosownych podpisów, zgodnie z jednym z poniższych wariantów reprezentacji: a) dwóch dyrektorów, b) dyrektora i sekretarza, c) dyrektora i upoważnionej osoby, d) dwóch upoważnionych osób, e) *registered person* i dyrektora, f) *registered person* i sekretarza bądź też g) *registered person* i upoważnionej osoby. Co istotne jednak, regulacja prawna przewidziana w sec. 43(2) i (3) ma charakter dyspozytywny; umowa spółki może zatem regulować przedmiotową kwestię w odmienny sposób.

Sformalizowany wzorzec reprezentacji wymagający użycia pieczęci spółki nie został w prawie irlandzkim jak dotąd zniesiony¹¹⁸. Obowiązuje on przy dokonywaniu czynności prawnych wymagających formy *deed*¹¹⁹; por. w tym obszarze regulację odrębną (w tym zwłaszcza przepisy ustawy *Land and Conveyancing Law Reform* z 2009 r.¹²⁰). Stanowi to ważną różnicę w stosunku do zasad reprezentacji obowiązujących w Wielkiej Brytanii, gdzie sformalizowany wzorzec reprezentacji odnoszący się do czynności prawnych wymagających formy *deed* jest dwuwariantowy i polega albo na złożeniu oświadczenia przy użyciu pieczęci spółki, albo też – co stanowi równorzędny wariant reprezentacji – na opatrzeniu dokumentu (zawierającego oświadczenie woli spółki) podpisem składanym przez wskazane w ustawie osoby, co nie wymaga użycia pieczęci spółki. W drugim ze wskazanych wariantów w grę wchodzi m.in. złożenie podpisu przez jednego dyrektora w obecności świadka.

W pozostałym zakresie (a zatem w przypadku czynności prawnych niewymagających formy *deed*) irlandzka spółka kapitałowa może być reprezentowana przez każdą upoważnioną do tego osobę, tj. tzw. agenta (*agent*). Zwycię umocowanie do działania w tym charakterze wiąże się z istnieniem określonego stosunku prawnego pomiędzy spółką a jej reprezentantem, który to stosunek determinuje zakres kompetencji reprezentacyjnych przysługujących „agentowi”. Osobą umocowaną do działania w imieniu spółki w rozumieniu sec. 42(1)(b) i (c) CA 2014 i reprezentacji samodzielnej może być zarówno dyrektor, jak i osoba niemająca takiego statusu.

¹¹⁸ Por. J. Byrne, *Does the Companies Act 2014 Really Remove the Need for a Company Seal?*, „Commercial Law Practitioner” 2015, t. 22, s. 196 i n. Jak wskazuje się w doktrynie, powyższej konstatacji nie zmienia brzmienie regulacji zamieszczonej w sec. 41(2) CA 2014, w świetle której pełnomocnik dokonujący w imieniu spółki czynności prawnej wymagającej formy *deed* nie musi posługiwać się pieczęcią.

¹¹⁹ Por. zwłaszcza sec. 62(1) *Land and Conveyancing Law Reform* z 2009 r. Tekst ustawy dostępny na stronie: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2009/act/27/enacted/en/print.html> [dostęp: 22.12.2023].

¹²⁰ Por. sec. 64(2)(b)(ii) *Land and Conveyancing Law Reform* z 2009 r. Zob. [online] <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2009/act/27/section/64/enacted/en/html> [dostęp: 22.12.2023]. Jakkolwiek ustawodawca irlandzki zasadniczo zniósł obowiązek użycia pieczęci (*seal*) przy dokonywaniu czynności prawnych wymagających formy *deed* [por. sec. 64(1) powołanej wyżej ustawy], to jednak utrzymał to wymaganie w odniesieniu do spółek. Zob. też: U. Woods, *The demise of the seal and the validity of certain deeds*, „Irish Jurist” 2014, t. 51, s. 190 i 197.

5. Przedstawicielstwo i pełnomocnictwo

Podobnie jak ma to miejsce na gruncie prawa brytyjskiego, również w prawie irlandzkim istotne znaczenie przypisuje się teorii agencji (*agency*). Jak wynika z powołanej wcześniej regulacji prawnej przewidzianej w sec. 42(1) CA 2014, irlandzka spółka kapitałowa może być reprezentowana przez każdą upoważnioną do tego osobę. Umocowanie to może być wyraźne lub dorozumiane; występuje też zjawisko umocowania pozornego (*apparent authority*). Niezależnie od powyższego w grę wchodzi również udzielenie pełnomocnictwa (*power of attorney*) jako sformalizowanego upoważnienia. Znajduje wówczas zastosowanie regulacja prawna przewidziana w sec. 41 CA 2014 oraz w przepisach szczególnych, w tym zwłaszcza *Powers of Attorney Act* z 1996 r. (dalej „PoA 1996”)¹²¹. Zgodnie z sec. 41(1) CA 2014 spółka kapitałowa może udzielić pełnomocnictwa ogólnego lub szczególnego (*in specified matters*). Każde z wymienionych może obejmować umocowanie do dokonywania czynności prawnych wymagających formy *deed*, jak i innych czynności prawnych. Czynność prawna wymagająca formy *deed* dokonana przez pełnomocnika wywiera takie same skutki prawne, jak oświadczenie woli złożone w dokumencie opatrzonym pieczęcią spółki (*as if it were under its common seal*) [por. sec. 41(2) CA 2014]. Gdy chodzi o zasady udzielania pełnomocnictwa, zgodnie z regulacją ogólną przewidzianą w przepisach PoA 1996, wymaga to złożenia na dokumencie pełnomocnictwa podpisu mocodawcy (*donor*) i świadka (*witness*). Ustawodawca zniósł tym samym występujący niegdyś obowiązek opatrzenia dokumentu pełnomocnictwa pieczęcią (*seal*)¹²². W doktrynie nie ma zgodności co do tego, czy powyższe odstępstwo odnosi się również do pełnomocnictwa udzielanego przez spółkę. Niekiedy jako sposób na ominięcie uciążliwości związanych ze stosowaniem sformalizowanego wzorca reprezentacji (obowiązującego przy czynnościach prawnych wymagających formy *deed*), który – jak wskazano wcześniejszej – wymaga użycia pieczęci i złożenia (pod dokumentem zawierającym oświadczenie woli spółki) dwóch podpisów przez wymienione w ustawie osoby, wskazuje się właśnie metodę polegającą na dokonaniu czynności prawnej przez pełnomocnictwa. Pełnomocnik składający oświadczenie woli w imieniu spółki nie musi bowiem posługiwać się pieczęcią¹²³. Za wystarczające uznaje się złożenie przez niego podpisu w obecności świadka. Powyższe nie rozwiązuje jednak kwestii wstępnej i podstawowej, a mianowicie tego, jakie to zasady reprezentacji obowiązują przy udzielaniu pełnomocnictwa przez spółkę. Wyrażany jest pogląd, że dokument zawierający oświadczenie woli spółki o udzieleniu pełnomocnictwa

¹²¹ Tekst dostępny na stronie: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1996/act/12/enacted/en/print.html> [dostęp: 22.12.2023].

¹²² Por. sec. 15(2) PoA 1996.

¹²³ Zob. w tej kwestii również wyrok irlandzkiego SN (*Supreme Court*) z 27 maja 2014 r. w sprawie *McGuinness v. Ulster Bank Ireland Ltd*, a także: N. McGrath, *Receiver – Validity of Appointment – Power of Attorney*, „Commercial Law Practitioner” 2019, t. 26, s. 93.

nie musi być opatrzony pieczęcią spółki¹²⁴. Stanowisko to, jakkolwiek użyteczne z praktycznego punktu widzenia, nie ma jednak wyraźnej podstawy normatywnej. Dlatego też, ze względów ostrożnościowych, należy przyjąć, że pełnomocnictwo obejmujące umocowanie do dokonania czynności prawnej wymagającej formy *deed* powinno być udzielone przez spółkę zgodnie ze sformalizowanym wzorcem reprezentacji. W konsekwencji dokument pełnomocnictwa powinien być opatrzony pieczęcią spółki (*company seal*)¹²⁵.

6. Rejestr (*Companies Registration Office*) i sposób wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę

Podobnie jak w przypadku *Companies House*, *Companies Registration Office* (CRO) jest jednostką o charakterze administracyjnym, podległą ministerstwu przedsiębiorczości, handlu i pracy (*Department of Enterprise, Trade and Employment*). CRO jest dostępny on-line (<https://core.cro.ie>). W porównaniu jednak od brytyjskiego rejestru zakres informacji udostępnianych bezpłatnie przez CRO (za pośrednictwem internetu) jest znacznie węższy i obejmuje: firmę (nazwę) jednostki, numer, pod którym ją zarejestrowano, siedzibę spółki, datę wpisu do rejestru, jak również status jednostki (*normal* lub *dissolved*). Za pośrednictwem wyszukiwarki internetowej CRO można też bezpłatnie pozyskać spis złożonych w rejestrze dokumentów (ale już nie ich treść). Inne informacje, w tym zwłaszcza dotyczące funkcjonariuszy spółki (dyrektorów i sekretarzy), udostępniane są odpłatnie. W tym celu niezbędne jest zamówienie (on-line) dokumentu o nazwie *company printout*, tj. swoistego wydruku dotyczącego spółki, w tym jego poświadczonej wersji (*certified*)¹²⁶. Pobrany w ten sposób wydruk nie będzie przedstawiać, podobnie jak w przypadku informacji pozyskiwanych za pośrednictwem brytyjskiego *Companies House*, szczegółowych danych dotyczących sposobu reprezentacji ani też zakresu umocowania udzielonego poszczególnym dyrektorom. Wykazanie umocowania poszczególnych reprezentantów spółki (zwłaszcza działających samodzielnie) wymagać będzie, obok przedłożenia wydruku z rejestru (*company printout*) i tzw. certyfikatu rejestracyjnego (*certificate of registration*), przedstawienia dodatkowych dokumentów, takich jak: umowa spółki (*articles of association*), uchwała rady dyrektorów czy wyciąg z księgi protokołów (*minute-book*). W grę wchodzi również zaświadczenie wydane przez irlandzkiego notariusza, o ile wydano je na podstawie prawnie relewantnych

¹²⁴ Tak m.in. Institute of Directors in Ireland, *Effecting Transactions; The Importance of Being Authorised (Briefing)*. Zgodnie z przedstawionym tu stanowiskiem: *The Power of Attorney Need Not Be Executed under the Company Seal*. Tekst dostępny na stronie: https://www.iodireland.ie/images/uploads/downloads/Iod_Factsheet_December_Effecting_Transactions-The_Importance_of_Being_Authorised.pdf [dostęp: 22.12.2023].

¹²⁵ Por. J. Byrne, *Does the Companies Act...*, s. 196 i n.

¹²⁶ Por. *Accessing CRO Data* [online] <https://www.cro.ie/en-ie/Services/Access-to-CRO-Data> [dostęp: 22.12.2023].

dokumentów wewnątrz korporacyjnych (takich jak umowa spółki czy uchwała rady dyrektorów). Jako niewystarczające uznaje się natomiast zaświadczenie oparte na samym wglądzie do CRO (niepoparte analizą ww. dokumentów)¹²⁷. Nieco odmiennie przedstawia się sytuacja w przypadku tzw. *registered person*, tj. osoby ujawnionej w rejestrze jako upoważniona do stałej reprezentacji spółki. Osoba taka dysponuje bowiem nieograniczonym pod względem przedmiotowym umocowaniem do reprezentowania spółki i może, we wskazanym obszarze, „wykonywać wszelkie kompetencje spółki” (*exercise any power of the company*). W konsekwencji nie zachodzi tu potrzeba wykazania zakresu przedmiotowego udzielonego takiej osobie umocowania, z natury rzeczy jest ono bowiem nieograniczone. Instytucja tzw. *registered person* cieszy się jednak umiarkowanym powodzeniem i jest stosunkowo rzadko stosowana w praktyce obrotu.

Niezależnie od rodzimego rejestru część danych na temat irlandzkich spółek kapitałowych udostępniana jest również za pośrednictwem portalu informacyjnego Unii Europejskiej (*e-justice*).

7. Wnioski i wskazania metodologiczne

W prawie irlandzkim istnieją dwa zasadnicze sposoby reprezentacji spółek kapitałowych: 1) model sformalizowany, realizowany przy użyciu pieczęci spółki i w ramach którego niezbędne jest złożenie (pod dokumentem opatrzonym pieczęcią) odpowiednich podpisów (*in writing under the common seal*), oraz 2) model odformalizowany, w ramach którego spółkę może reprezentować każda upoważniona do tego osoba. Sformalizowany wzorzec reprezentacji wymaga użycia pieczęci spółki (*common seal*), a ponadto (o ile umowa spółki nie stanowi inaczej) złożenia (pod dokumentem opatrzonym pieczęcią) dwóch podpisów, zgodnie z jednym z poniższych wariantów reprezentacji: a) dwóch dyrektorów, b) dyrektora i sekretarza, c) dyrektora i upoważnionej osoby, d) dwóch upoważnionych osób, e) *registered person* i dyrektora, f) *registered person* i sekretarza bądź też g) *registered person* i upoważnionej osoby. Tzw. *registered person* to osoba upoważniona do stałej reprezentacji spółki, podlegająca ujawnieniu w rejestrze. Zważywszy na sposób ukształtowania przedstawionego powyżej sformalizowanego wzorca reprezentacji irlandzkich spółek kapitałowych, ustawodawca nakłada na każdą spółkę obowiązek posiadania oficjalnej pieczęci (*common seal*). Wzorzec ten znajduje zastosowanie przede wszystkim przy dokonywaniu czynności prawnych wymagających formy *deed*.

W pozostałym zakresie (a zatem w przypadku czynności prawnych niewymagających formy *deed*) irlandzka spółka kapitałowa może być reprezentowana przez każdą upoważnioną

¹²⁷ Por. S. Hügel, *GBO...*, BeckOK (2023), Nb 114.10.

do tego osobę, tj. tzw. agenta (*agent*). Zwykle umocowanie do działania w tym charakterze wiąże się z istnieniem określonego stosunku prawnego pomiędzy spółką a jej reprezentantem, który to stosunek determinuje zakres kompetencji reprezentacyjnych przysługujących agentowi. Osobą umocowaną do działania w imieniu spółki i reprezentacji samodzielnej może być zarówno dyrektor, jak i osoba niemająca takiego statusu. Sformalizowaną podstawą do działania w imieniu spółki może być pełnomocnictwo (*power of attorney*). Spółka kapitałowa może udzielić pełnomocnictwa ogólnego lub szczególnego (*in specified matters*). Każde z wymienionych pełnomocnictw może obejmować umocowanie do dokonywania czynności prawnych wymagających formy *deed*, jak i innych czynności prawnych. Choć brak w tym względzie zgodności w doktrynie, należy przyjąć, że pełnomocnictwo obejmujące umocowanie do dokonania czynności prawnej wymagającej formy *deed* powinno być udzielone przez spółkę zgodnie ze sformalizowanym wzorcem reprezentacji. W konsekwencji dokument pełnomocnictwa powinien być opatrzony pieczęcią spółki (*company seal*).

Ważną rolę informacyjną w obrocie odgrywa CRO (*Companies Registration Office*). Część danych zamieszczonych w CRO jest dostępna on-line, za pośrednictwem wyszukiwarki internetowej (<https://core.cro.ie>). Informacje dotyczące funkcjonariuszy spółki (dyrektorów i sekretarzy) udostępniane są odpłatnie. Wykazanie umocowania poszczególnych reprezentantów spółki (zwłaszcza działających samodzielnie) będzie wymagać, obok przedłożenia wydruku z rejestru (*company printout*) i tzw. certyfikatu rejestracyjnego (*certificate of registration*), przedstawienia dodatkowych dokumentów, takich jak: umowa spółki (*articles of association*), uchwała rady dyrektorów czy wyciąg z księgi protokołów (*minute-book*). W grę wchodzi również zaświadczenie wydane przez irlandzkiego notariusza, o ile wydano je na podstawie prawnie relewantnych dokumentów wewnątrz korporacyjnych. Z kolei tzw. *registered person*, tj. osoba ujawniona w rejestrze jako upoważniona do stałej reprezentacji spółki, dysponuje nieograniczonym pod względem przedmiotowym umocowaniem do reprezentacji spółki. W konsekwencji nie zachodzi potrzeba wykazania zakresu udzielonego umocowania. Instytucja ta cieszy się jednak umiarkowanym powodzeniem w praktyce obrotu. Wreszcie, wykazanie umocowania odbywa się również poprzez przedstawienie dokumentu pełnomocnictwa (*power of attorney*).

III. Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym Malty

1. Ogólna klasyfikacja spółek prawa maltańskiego

W prawie maltańskim podstawową regulację prawną w zakresie spółek przewidziano w przepisach *Companies Act* z 1995 r. (dalej „CA 1995”¹²⁸). W ramach tej regulacji ustawodawca unormował zbiorczo problematykę tzw. *commercial partnerships*, tj. spółek prawa handlowego, nie tylko spółek kapitałowych (*companies*). W prawie maltańskim wyróżnia się trzy normatywne postacie spółek handlowych: 1) spółkę jawną (*partnership en nom collectif*)¹²⁹, 2) spółkę komandytową (*partnership en commandite*) oraz 3) spółkę typu *limited* (*limited liability company*). Co istotne, wszystkie ww. podmioty wyposażono z mocy ustawy w osobowość prawną (*legal personality*) [por. sec. 4(4) CA 1995]¹³⁰. Pośród spółek typu *limited* wyróżnia się spółki prywatne (*private companies*) i spółki publiczne (*public companies*) [por. sec. 4(3) CA 1995]. Kapitał zakładowy spółki prywatnej powinien wynosić co najmniej 1 165 EUR, zaś w przypadku spółki publicznej – 46 588 EUR. Występuje ponadto szereg innych różnic szczegółowych, w tym m.in. dotyczących składu rady dyrektorów (liczby dyrektorów) czy dopuszczalności publicznego oferowania nabycia papierów wartościowych. Podobnie jak w prawie brytyjskim, pośród spółek kapitałowych wiodącą rolę w maltańskim prawie spółek należy przypisać spółce prywatnej typu *limited*.

¹²⁸ Tekst ustawy dostępny na stronie: <https://legislation.mt/eli/cap/386/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023].

¹²⁹ Por. sec. 7 i n. CA 1995.

¹³⁰ Powyższe pokazuje, że zasada wyłączenia osobistej odpowiedzialności wspólników i akcjonariuszy za zobowiązania spółek kapitałowych, postrzegana jako podstawowa cecha wyróżniająca spółki kapitałowe, nie zawsze może być traktowana jako następstwo osobowości prawnej; z perspektywy prawno-porównawczej widać bowiem wyraźnie, że powołana zasada może stanowić odrębną cechę spółki kapitałowej. Szerzej na ten temat: J. Frąckowiak, [w:] M. Safjan, *System Prawa Prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, t. 1, Warszawa 2012, s. 1047 i n.

2. Zdolność prawna spółek kapitałowych i zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki

W prawie maltańskim nie ma przepisu jednoznacznie przesądzającego, że spółce kapitałowej przysługuje pełna (nieograniczona) zdolność prawna. Jednocześnie jednym z obligatoryjnych elementów aktu założycielskiego spółki (*memorandum of association*) jest określenie przedmiotu jej działalności (*objects of the company*)¹³¹, który – zgodnie z tradycyjną doktryną *ultra vires* – mógłby determinować zakres zdolności prawnej przysługującej spółce kapitałowej. Ważną rolę korygującą odgrywa jednak regulacja prawna przewidziana w sec. 137(6) CA 1995. Zgodnie z tym przepisem spółka nie jest związana dokonaną w jej imieniu czynnością prawną, która nie podpada pod przedmiot działalności spółki (*falls outside the company's objects*), jedynie w przypadku, w którym spółka zdoła wykazać, że osoba trzecia wiedziała o powyższej okoliczności (tj. o tym, że dokonana czynność prawna nie pokrywa się z przedmiotem działalności spółki) lub nie mogła o tej okoliczności nie wiedzieć. Ustawodawca zastrzega jednocześnie, że samo ogłoszenie aktu założycielskiego i umowy spółki (*publication*) nie jest wystarczające, aby wykazać, że osoba trzecia miała (lub mogła mieć) wiedzę w powyższym zakresie. Regulacja prawna przewidziana w sec. 137(6) CA 1995 wprowadza zatem znaczące odstępstwo od doktryny *ultra vires*. W konsekwencji określony w akcie założycielskim przedmiot działalności spółki (*objects clause*) nie wpływa na kształt (i zakres) zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych spółek kapitałowych. Wyjątkiem jest sytuacja, w której osoba trzecia działa w złej wierze.

W prawie maltańskim nie ma też regulacji prawnej, która przyznawałaby wprost zarządom spółki prawo jej reprezentacji przy dokonywaniu wszelkich czynności prawnych z udziałem osób trzecich. Można jednak przyjąć, że funkcję taką pełni pośrednio regulacja przewidziana w sec. 137(3) CA 1995, wyposażająca dyrektorów w uprawnienia w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem spółki (*the business of a company shall be managed by the directors*) i pozwalająca im na wykonywanie wszystkich kompetencji spółki (*exercise all such powers of the company*), z wyjątkiem tych, które zastrzeżono do wyłącznej właściwości zgromadzenia wspólników. Dodatkowo, jak precyzuje ustawodawca, wszelkie działania podejmowane przez radę dyrektorów (*anything done by the board of directors*) lub przez (pojedynczego) dyrektora (*or by any director*) z przekroczeniem przysługującego tym osobom umocowania są przypisywane samej spółce (*shall be binding on the company*), chyba że czynność wykracza poza zakres kompetencji przynależnych radzie (jako takiej) z mocy ustawy [por. sec. 137(4) CA 1995]. W prawie maltańskim, inaczej niż w prawie brytyjskim [por. sec. 40(1) CA 2006], mowa jest o związaniu spółki działaniami podejmowanymi w jej imieniu nie tylko przez radę, lecz również przez dyrektora (*any director*). *Prima facie* powyższe

¹³¹ Por. sec. 69(1)(e) CA 1995.

może być podstawą dla formułowania stanowiska, zgodnie z którym regulacja maltańska [przewidziana w sec. 137(4) CA 1995] przyznaje indywidualnym dyrektorom kompetencję do reprezentowania spółki. Sugestia ta jest jednak myląca. Jak zastrzega ustawodawca w dalszej części powołanego przepisu, zasada związania spółki – w stosunku do osób trzecich w dobrej wierze – działaniami podejmowanymi z przekroczeniem umocowania (w tym przez pojedynczych dyrektorów) nie znosi wymagań co do obowiązującego wzorca (sposobu) reprezentacji spółki ustalonego w akcie założycielskim (*memorandum*)¹³². Niezależnie od powyższego analizowana regulacja pozostaje też bez uszczerbku dla wymagań co do istnienia stosownego upoważnienia do działania.

Wreszcie, jak wynika z przepisów ustawy, wszelkie ograniczenia kompetencji przysługujących radzie dyrektorów lub (pojedynczemu) dyrektorowi – mające źródło w akcie założycielskim, umowie spółki, uchwale zgromadzenia wspólników bądź (decyzji) rady dyrektorów – nie mają skutku wobec osób trzecich, i to niezależnie od tego, czy je opublikowano [por. sec. 137(5) CA 1995].

3. Pozycja prawna dyrektorów i skład rady dyrektorów

W spółce prywatnej należy powołać co najmniej jednego dyrektora, w spółce publicznej natomiast – co najmniej dwóch dyrektorów¹³³. Zgodnie z sec. 2(1) CA 1995 dyrektorem jest każda osoba zajmująca stanowisko dyrektora, niezależnie od nazwy tego stanowiska, wykonująca czynności z zakresu zarządzania spółką (*direction of the company*) przynależne dyrektorowi spółki. Zgodnie z regulacją modelową (*Model regulations for a limited liability company*)¹³⁴ dyrektorzy mogą wyznaczyć spośród siebie dyrektora zarządzającego (*managing director*) lub (innego) dyrektora wykonawczego. O zakresie kompetencji przyznanych takiej osobie (takim osobom) decydują dyrektorzy¹³⁵. W warstwie regulacyjnej sytuacja prawna wszystkich funkcjonariuszy spółki jest jednak tożsama. Dotyczy to zarówno dyrektorów wykonawczych (*executive directors*), jak i dyrektorów niewykonawczych (*non-executive directors*)¹³⁶. Dodatkowo w każdej spółce kapitałowej niezbędne jest powołanie sekretarza (*secretary*) [por. sec. 138(1) CA 1995].

¹³² Co znamienne, określenie sposobu reprezentacji spółki należy do obligatoryjnych elementów aktu założycielskiego spółki (*memorandum*); por. sec. 69(1)(g) CA 1995.

¹³³ Por. sec. 137(2) CA 1995.

¹³⁴ Zob. sec. 67 regulacji modelowej: *First Schedule (Article 75). Model Regulations for a Limited Liability Company. Part I. Regulations for the Management of a Limited Liability Company*; tekst dostępny na stronie: <https://legislation.mt/eli/cap/386/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023], s. 273.

¹³⁵ Zob. *ibidem*, sec. 70.

¹³⁶ Szerzej na ten temat: E. Grech, *The Role and Obligations of Non-Executive Directors under Maltese Law*, „Corporate Board: Role, Duties & Composition” 2014, t.10, s. 71 i n.

4. Ogólne zasady reprezentacji maltańskich spółek kapitałowych

Zgodnie z sec. 69(1)(g) CA 1995 określenie sposobu reprezentacji spółki (*the manner in which the representation of the company is to be exercised*) należy do obligatoryjnych elementów aktu założycielskiego spółki (*memorandum*). Do ustalonego w ten sposób wzorca reprezentacji nawiązuje też ustawodawca w powołanej wcześniej sec. 137(4) CA 1995. W świetle tej regulacji zasada związania spółki działaniami podejmowanymi w jej imieniu przez radę lub pojedynczego dyrektora z przekroczeniem umocowania nie znosi (pozostaje bez uszczerbku dla) obowiązujących w spółce zasad reprezentacji. Co znamienne jednak, sam ustawodawca nie przewiduje żadnej wzorcowej regulacji w tym względzie, czy to w ramach przepisów dyspozytywnych, czy to w ramach regulacji modelowej. Nie ma też analogicznych do przewidzianych w regulacji brytyjskiej przepisów, które określałyby tzw. sformalizowany wzorzec reprezentacji spółki [por. sec. 44(1) i (2) CA 2006]. Maltańska spółka kapitałowa nie musi posiadać oficjalnej pieczęci (*common seal*) ani też posługiwać się nią w obrocie. Szczegółowe wymagania co do formy czynności prawnych określono w przepisach odrębnych, w tym zwłaszcza przepisach maltańskiego kodeksu cywilnego [*Civil Code*, dalej „CC”; por. zwłaszcza sec. 1233(1) CC]¹³⁷. W ich świetle niektóre czynności prawne (w tym zwłaszcza z zakresu obrotu nieruchomościami) wymagają zachowania formy aktu notarialnego (*public deed*)¹³⁸.

Ustalone w akcie założycielskim zasady reprezentacji spółki kapitałowej opierają się zwykle na rozróżnieniu tzw. *judicial representation* i *legal representation*. To pierwsze pojęcie należy rozumieć jako reprezentację przy dokonywaniu czynności sądowych (zastępstwo procesowe). Z kolei *legal representation* to reprezentacja w obszarze czynności pozasądowych, w ramach szeroko rozumianego obrotu (prawnego), w tym zwłaszcza przy dokonywaniu czynności prawnych (składaniu oświadczeń woli). Powyższe jest podstawą wyróżnienia dwóch kategorii reprezentantów (przedstawicieli) spółki: osób umocowanych do zastępstwa procesowego (*judicial representatives*) oraz osób upoważnionych do reprezentacji spółki przy dokonywaniu czynności pozasądowych (*legal representatives*). Z natury rzeczy kompetencja w obu wskazanych obszarach przysługuje dyrektorom spółki. Co istotne, informacja dotycząca obu kategorii reprezentantów spółki udostępniana jest w rejestrze (*Malta Business Registry*, dalej także jako „MBR”), ze wskazaniem rodzaju (charakteru prawnego) udzielonego umocowania.

Przykładowe zasady reprezentacji ustalone w akcie założycielskim (*memorandum*) zwykle precyzują model postępowania w obu wskazanych obszarach, tj. osobno w ramach reprezentacji sądowej i odrębnie – reprezentacji pozasądowej. Zasady te nie muszą być określone w sposób jednolity (jednorodny). Odmienny wzorzec postępowania może obowiązywać przy

¹³⁷ Tekst dostępny na stronie: <https://legislation.mt/eli/cap/16/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023].

¹³⁸ Co istotne, inaczej niż w prawie brytyjskim, jest to czynność prawna dokonywana z udziałem notariusza (*notary*). Por. sec. 1232(2) CC.

dokonywaniu czynności sądowych, inny zaś – przy czynnościach pozasądowych. Na przykład w obszarze czynności sądowych dopuszczalne jest przyjęcie zasady samodzielnej reprezentacji przez każdego dyrektora indywidualnie, zaś przy czynnościach pozasądowych – reprezentacji łącznej wykonywanej przez dwóch dyrektorów. Możliwe jest też uniwersalne rozwiązanie i przyznanie – tytułem przykładu – w obu wskazanych obszarach (tj. zarówno przy czynnościach sądowych, jak i pozasądowych) kompetencję do reprezentowania spółki każdemu dyrektorowi samodzielnie. Ustalone w akcie założycielskim zasady reprezentacji spółki przez dyrektorów (działających samodzielnie lub łącznie) nie znoszą możliwości udzielenia umocowania innej osobie (niebędącej dyrektorem). Dopuszczalne jest również upoważnienie osoby trzeciej do samodzielnej reprezentacji spółki. Co istotne, ustalone w akcie założycielskim zasady reprezentacji spółki nie są ujawniane w rejestrze (MBR) w części zawierającej podstawowe dane o spółce, udostępnianej on-line i bezpłatnie (por. uwagi zamieszczone w dalszej części rozważań).

Dodatkowo, zgodnie z sec. 141(3) CA 1995, jeżeli spółka nie może być reprezentowana zgodnie z zasadami reprezentacji określonymi w akcie założycielskim, każdy dyrektor (*any director*) może reprezentować spółkę w postępowaniu sądowym przeciwko spółce.

Niezależnie od powyższego do poświadczenia dokumentu w imieniu spółki uprawniony jest każdy dyrektor, sekretarz lub inny upoważniony funkcjonariusz spółki [por. sec. 82(1) CA 1995].

5. Pełnomocnictwo i inne formy zastępstwa

W prawie maltańskim spółka kapitałowa może być reprezentowana nie tylko przez dyrektorów (działających jako tzw. *legal representatives*), zgodnie z ustalonym w akcie założycielskim wzorcem reprezentacji, lecz również przez pełnomocników (*mandataries, attorneys*), w tym działających na podstawie dorozumianego pełnomocnictwa (*implied mandate*). Wymaga to jednak istnienia odpowiedniej podstawy kompetencyjnej w akcie założycielskim; jak zauważa się bowiem w doktrynie, pomiędzy ustalonym w tym akcie wzorcem reprezentacji (tzw. klauzulą reprezentacyjną; *contractual representation clause*) a umocowaniem do działania na podstawie pełnomocnictwa dorozumianego (*implied mandate approach*) może istnieć konflikt¹³⁹. Problem ten (konflikt) nie występuje, jeżeli akt założycielski stwierdza np., że do składania oświadczeń woli w imieniu spółki uprawnionych jest nie tylko dwóch dyrektorów (albo jeden dyrektor działający samodzielnie), lecz również inna upoważniona do tego osoba wskazana przez radę dyrektorów. Niezależnie od powyższego akt założycielski powinien też przyznawać dyrektorom kompetencję do powoływania pełnomocników. Zgodnie z regulacją

¹³⁹ Por. A. Muscat, *Principles of Maltese Company Law*, Malta 2019, s. 1164.

modelową (*Model regulations for a limited liability company*)¹⁴⁰ dyrektorzy mogą udzielić osobie trzeciej pełnomocnictwa lub wyznaczyć pełnomocnika spółki (*attorney of the company*). Decydują oni o zakresie umocowania udzielanego takiej osobie (które, z natury rzeczy, nie może przekraczać zakresu kompetencji przysługujących dyrektorom), czasie trwania stosunku pełnomocnictwa, a także o możliwości substytucji (udzielenia dalszego pełnomocnictwa). Szczegółową regulację prawną dotyczącą pełnomocnictwa przewidziano w sec. 1856 i n. CC¹⁴¹. W jej ramach ustawodawca operuje pojęciem *mandate* lub *procuration*, kwalifikując ten stosunek prawny jako umowę (*contract*) [por. sec. 1856(1) CC]. Warunkiem jej zawarcia jest zgoda pełnomocnika (*mandatary*), w tym zgoda dorozumiana. W grę wchodzi udzielenie pełnomocnictwa ogólnego (*general*) lub szczególnego (*special*) [por. sec. 1862 CC]. Pełnomocnictwo może być udzielone w formie aktu notarialnego (*public deed*), w formie pisemnej (*by a private writing*) lub nawet ustnie, w tym w dorozumiany sposób [por. sec. 1857(2) CC]. Jak podkreśla się w doktrynie, umocowanie do działania w imieniu spółki (pełnomocnictwo; *mandate*) jest zwykle udzielane w dorozumiany sposób (*implied mandate*). Jeżeli jednak pełnomocnik (*mandatary*) może być jednocześnie kwalifikowany jako agent (*agency*) w rozumieniu sec. 52 maltańskiego kodeksu handlowego (*Commercial Code*, dalej „ComC”)¹⁴², to umocowanie takie powinno być udzielone na piśmie (*in writing*), o ile sama czynność prawna, której ma dokonać pełnomocnik (będący jednocześnie agentem), wymaga takiej właśnie formy¹⁴³. Ponadto w przypadku niektórych czynności prawnych, w tym zwłaszcza z zakresu obrotu nieruchomościami, niezbędne jest udzielenie pełnomocnictwa w sformalizowany sposób, co wymaga m.in. poświadczenia przez notariusza składanego(-ych) podpisu(-ów).

Niezależnie od powyższego do reprezentacji maltańskiej spółki kapitałowej może być również upoważniony tzw. menedżer (*manager*), tj. osoba spełniająca przesłanki kwalifikacyjne określone w sec. 57 ComC¹⁴⁴. Jak podkreśla się jednak w doktrynie, spółce można przypisać działania podejmowane przez taką osobę, o ile nie narusza to zasad reprezentacji określonych w akcie założycielskim, tj. tzw. klauzuli reprezentacyjnej (*company's representation clause*)¹⁴⁵. Podobnie zatem jak w przypadku pełnomocnictwa, jeżeli – zgodnie z zasadami reprezentacji określonymi w akcie założycielskim – do składania w imieniu spółki oświadczeń woli upoważniony jest każdy dyrektor (*any director*) lub dwaj dyrektorzy (*any two directors*) i akt ten nie zawiera dalszej regulacji (dalszego upoważnienia), to brakuje podstaw

¹⁴⁰ Zob. sec. 53 regulacji modelowej: *First Schedule (Article 75)*..., s. 271.

¹⁴¹ Tekst dostępny na stronie: <https://legislation.mt/eli/cap/16/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023], s. 401 i n.

¹⁴² Jakkolwiek doktryna i orzecznictwo odwołują się do wypracowanego w Wielkiej Brytanii dorobku dotyczącego teorii agencji (*agency*), to jednak pojęcie to ma na gruncie maltańskiego kodeksu handlowego (*Commercial Code*) wyraźnie węższe znaczenie. Por. sec. 49 i n. ComC. Tekst dostępny na stronie: <https://legislation.mt/eli/cap/13/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023].

¹⁴³ Por. A. Muscat, *Principles of Maltese Company Law*, Malta 2019, s. 1164.

¹⁴⁴ Zgodnie z powołanym przepisem menedżerem jest osoba, która w sposób stały zajmuje się prowadzeniem przedsiębiorstwa mocodawcy. Tekst dostępny na stronie: <https://legislation.mt/eli/cap/13/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023].

¹⁴⁵ Por. A. Muscat, *Principles...*, s. 1168 i n.

dla przypisania menedżerowi kompetencji w obszarze reprezentacji spółki, ustalonej na podstawie przepisów ogólnych kodeksu handlowego. Jeżeli natomiast, zgodnie z klauzulą reprezentacyjną, kompetencja taka przysługuje każdemu dyrektorowi, a ponadto każdej osobie upoważnionej przez radę dyrektorów, to powyższe jest podstawą dla przypisania kompetencji reprezentacyjnych także menedżerowi (*manager*), z uwzględnieniem jednak ograniczeń przedmiotowych, jakie wiążą się z pełnioną przez taką osobę funkcją.

6. Rejestr (*Malta Business Registry*) i sposób wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę

Informacje na temat podmiotów wpisanych do rejestru można zdobyć on-line, za pośrednictwem wyszukiwarki internetowej udostępnianej przez *Malta Business Registry* (https://register.mbr.mt/app/query/search_for_company). Informacje te znajdują się w czterech zakładkach. Jedną z nich nosi nazwę *Involvements*. Widnieją w niej informacje dotyczące czterech kategorii podmiotów: dyrektorów (*directors*), sekretarzy (*company secretaries*), osób umocowanych do zastępstwa procesowego (*judicial representatives*) i osób umocowanych do reprezentacji spółki w obszarze czynności pozasądowych (*legal representatives*). Osobą umocowaną do reprezentacji spółki zarówno przy dokonywaniu czynności sądowych (*judicial representative*), jak i pozasądowych (*legal representative*) jest z natury rzeczy dyrektor spółki. W konsekwencji ta sama osoba będzie widnieć w rejestrze (MBR) w trzech różnych kategoriach, tj. jako dyrektor spółki (*director*), jako osoba umocowana do reprezentacji sądowej (*judicial representative*) i wreszcie – jako upoważniona do reprezentacji przy czynnościach pozasądowych (*legal representative*).

Wykazanie umocowania do działania w imieniu spółki kapitałowej następuje zwykle poprzez okazanie certyfikatu rejestracyjnego (*certificate of registration*) i *certificate of good standing* (dosłownie: „zaświadczenia potwierdzającego prawidłowe funkcjonowanie spółki”) – dokumenty te potwierdzają istnienie spółki, jak również wskazywać osoby uprawnione do jej reprezentacji¹⁴⁶. Okazanie ww. dokumentów należy uznać za wystarczające, jeżeli spółka jest reprezentowana przez wszystkich dyrektorów wymienionych w powołanym wyżej zaświadczeniu – działających łącznie. Jeżeli natomiast spółkę reprezentuje tylko część dyrektorów albo pojedynczy dyrektor, okazanie samego *certificate of good standing* wydaje się niewystarczające. Dokument ten nie rozstrzyga bowiem o sposobie reprezentacji ani też o zakresie umocowania przysługującego poszczególnym dyrektorom. Aby wykazać te okoliczności, niezbędne jest przedstawienie dodatkowych dokumentów, w tym zwłaszcza aktu założycielskiego (*memorandum*) określającego zasady reprezentacji obowiązujące w spółce,

¹⁴⁶ Por. S. Hügel, *GBO...*, BeckOK (2023), Nb 114.17.

tj. technikę składania oświadczeń woli, z wyszczególnieniem reprezentacji przy czynnościach sądowych (*judicial representation*) i pozasądowych (*legal representation*). Dodatkowo w grę wchodzi też okazanie zaświadczenia sporządzonego przez sekretarza spółki (poparte odpowiednią uchwałą wspólników)¹⁴⁷. Wykazanie umocowania odbywa się również poprzez przedstawienie dokumentu pełnomocnictwa (*power of attorney*).

7. Wnioski i wskazania metodologiczne

W prawie maltańskim określenie sposobu reprezentacji spółki należy do obligatoryjnych elementów aktu założycielskiego (*memorandum*). Sam ustawodawca nie przewiduje jednak żadnej wzorcowej regulacji w tym względzie, czy to w ramach przepisów dyspozytywnych, czy to w ramach regulacji modelowej. Ustalone w akcie założycielskim zasady reprezentacji spółki kapitałowej opierają się zwykle na rozróżnieniu dwóch rodzajów reprezentacji: w obszarze czynności sądowych (*judicial representation*) i czynności pozasądowych (*legal representation*). Powyższe jest podstawą dla wyróżnienia dwóch kategorii przedstawicieli spółki: osób umocowanych do zastępstwa procesowego (*judicial representatives*) oraz osób upoważnionych do reprezentacji spółki przy dokonywaniu czynności pozasądowych (*legal representatives*). Z natury rzeczy kompetencja w obu wskazanych obszarach przysługuje dyrektorom spółki. Ustalone w akcie założycielskim (*memorandum*) zasady reprezentacji nie muszą być jednolite. Na przykład przy czynnościach sądowych dopuszcza się przyjęcie zasady samodzielnej reprezentacji (wykonywanej przez każdego dyrektora indywidualnie), zaś przy czynnościach pozasądowych – reprezentacji łącznej wykonywanej przez dwóch dyrektorów. Możliwe jest też uniwersalne rozwiązanie i – dla przykładu – przyznanie kompetencji do samodzielnej reprezentacji spółki każdemu dyrektorowi, w obu wskazanych obszarach. Co istotne, ustalone w akcie założycielskim zasady reprezentacji spółki kapitałowej nie są ujawniane w rejestrze (MBR) w części obejmującej podstawowe dane o spółce (udostępnianej on-line i bezpłatnie). Widnieje tam natomiast informacja dotycząca poszczególnych kategorii reprezentantów spółki, ze wskazaniem rodzaju (charakteru prawnego) udzielonego umocowania (*legal representative* i *judicial representative*).

W prawie maltańskim nie występuje sformalizowany wzorzec reprezentacji wymagający użycia pieczęci spółki (*common seal*). Jednak w świetle przepisów ogólnych niektóre czynności prawne (w tym zwłaszcza dotyczące obrotu nieruchomości) wymagają zachowania formy aktu notarialnego (*public deed*), w kontynentalnym tego słowa znaczeniu, a więc przy udziale notariusza.

¹⁴⁷ Por. *ibidem*.

Niezależnie od reprezentacji spółki przez osoby umocowane do działania w jej imieniu przy dokonywaniu czynności pozasądowych i sądowych (tj. *legal representatives* i *judicial representatives*) maltańska spółka kapitałowa może być reprezentowana także przez pełnomocników (*mandataries, attorneys*), w tym działających na podstawie dorozumianego pełnomocnictwa (*implied mandate*). Wymaga to jednak istnienia odpowiedniej podstawy kompetencyjnej w akcie założycielskim, tj. wyraźnego w nim przesądzenia, że do składania oświadczeń woli w imieniu spółki uprawnieni są nie tylko dyrektorzy (działający samodzielnie lub łącznie, zgodnie z ustalonym w tym akcie wzorcem reprezentacji), lecz również inne upoważnione do tego osoby, wskazane przez radę dyrektorów. W grę wchodzi pełnomocnictwo ogólne (*general*) lub szczególne (*special*). Może ono zostać udzielone w formie aktu notarialnego (*public deed*), w formie pisemnej (*by a private writing*) lub nawet ustnie, w tym w dorozumiany sposób. Jednak do niektórych czynności prawnych, w tym zwłaszcza z zakresu obrotu nieruchomości, niezbędne jest udzielenie pełnomocnictwa w sformalizowany sposób, co wymaga m.in. poświadczenia składanego podpisu przez notariusza.

Ważną rolę informacyjną w obrocie odgrywa *Malta Business Registry*. Część danych zamieszczonych w MBR jest dostępna on-line, za pośrednictwem wyszukiwarki internetowej (https://register.mbr.mt/app/query/search_for_company). Informacje dotyczące osób upoważnionych do reprezentacji spółki udostępniane są bezpłatnie. Pogrupowano je w cztery kategorie podmiotowe obejmujące osobno: dyrektorów (*directors*), sekretarzy (*company secretaries*), osoby umocowane do zastępstwa procesowego (*judicial representatives*) i osoby umocowane do reprezentacji spółki przy dokonywaniu czynności pozasądowych (*legal representatives*). Co istotne, osobą umocowaną do reprezentacji spółki zarówno w obszarze czynności sądowych, jak i pozasądowych jest dyrektor spółki.

Wykazanie umocowania do działania w imieniu maltańskiej spółki kapitałowej następuje zwykle poprzez okazanie certyfikatu rejestracyjnego (*certificate of registration*) i *certificate of good standing* (dosłownie: „zaświadczenia potwierdzającego prawidłowe funkcjonowanie spółki”), w połączeniu z aktem założycielskim (*memorandum*), który – jak wskazano powyżej – rozstrzyga o sposobie reprezentacji spółki, z wyszczególnieniem wzorca postępowania przy dokonywaniu czynności sądowych (*judicial representation*) i pozasądowych (*legal representation*). W grę wchodzi też okazanie zaświadczenia sporządzonego przez sekretarza spółki (popartego odpowiednią uchwałą wspólników). Wykazanie umocowania odbywa się również poprzez przedstawienie dokumentu pełnomocnictwa (*mandate, power of attorney*).

IV. Reprezentacja i zakres uprawnień podmiotów reprezentujących spółki kapitałowe w systemie prawnym Cypru

1. Ogólna klasyfikacja spółek prawa cypryjskiego

W prawie cypryjskim występują dwie podstawowe kategorie spółek: *partnerships* i *companies*, co można w pewnym uproszczeniu przyrównać do – odpowiednio – spółek osobowych i kapitałowych. Podstawową regulacją prawną w zakresie spółek kapitałowych jest *Companies Law* (dalej „CAP 113”)¹⁴⁸. Na gruncie tej ustawy rozróżnia się dwie podstawowe postaci spółek kapitałowych: spółki typu *limited by shares* oraz *limited by guarantee* [por. sec. 3(2)(a) i (b) CAP 113]. W spółce typu *limited by shares* wspólnicy zasadniczo nie odpowiadają za zobowiązania spółki, ich odpowiedzialność została bowiem ograniczona do wysokości nieopłaconych udziałów. Z kolei w spółce typu *limited by guarantee* odpowiedzialność wspólników ograniczono do określonej w umowie spółki sumy, jaką wspólnicy zobowiązują się świadczyć w razie jej likwidacji. Spółki typu *limited by shares* wyposażono w kapitał zakładowy (*share capital*). Jego minimalna wysokość, za wyjątkiem odnoszącym się do spółek publicznych (*public companies*), nie została określona w przepisach ustawy. Natomiast wśród spółek typu *limited by guarantee* występują zarówno spółki wyposażone w kapitał zakładowy (*limited liability company by guarantee with a share capital*), jak i spółki niemające takiego kapitału (*limited liability company by guarantee without share capital*). Podział na spółki typu *limited by shares* i *limited by guarantee* krzyżuje się z podziałem na spółki prywatne (*private companies*; w skrócie: *limited* lub *Ltd*¹⁴⁹) i spółki publiczne (*public companies*; w skrócie m.in.: *PLC* lub *public limited*¹⁵⁰). Spółka publiczna występuje najczęściej w wariacie *public limited liability company by shares*; także jednak spółka typu *limited by guarantee* może uzyskać status spółki publicznej, o ile wyposażono ją w kapitał zakładowy. Spółką publiczną jest spółka, która nie ma statusu spółki prywatnej. Kapitał zakładowy spółki publicznej powinien wynosić co najmniej 25 629 EUR¹⁵¹; ponadto musi ona mieć przynajmniej siedmiu wspólników. Tylko

¹⁴⁸ Tekst dostępny na stronie: https://www.companies.gov.cy/assets/modules/wgfp/articles/201801/49/docs/cap_113_translation_made_july_2014.pdf [dostęp: 22.12.2023].

¹⁴⁹ Por. sec. 4(1)(a)(i) CAP 113.

¹⁵⁰ Por. sec. 4(1)(a)(ii) CAP 113.

¹⁵¹ Por. sec. 4A(1) CAP 113.

spółka publiczna może publicznie oferować nabycie papierów wartościowych¹⁵². Z kolei spółka prywatna nie ma ściśle określonej wysokości kapitału zakładowego; może ona zostać utworzona przez jedną lub większą liczbę osób (maksymalnie 50)¹⁵³. Pośród wszystkich spółek kapitałowych największą popularnością cieszy się na Cyprze *private limited liability company by shares*¹⁵⁴, co należy przyrównać do prywatnej spółki kapitałowej, zwłaszcza – na gruncie prawa polskiego – spółki z o.o.

2. Zdolność prawna spółek kapitałowych i zakres prawa reprezentacji przysługującego dyrektorom spółki

W prawie cypryjskim nie ma regulacji prawnej, która przyznawałaby spółce kapitałowej pełną (nieograniczoną) zdolność prawną. W doktrynie tradycyjnie przyjmowano, że określony w akcie założycielskim (*memorandum of association*) przedmiot działalności spółki (*objects of the company*)¹⁵⁵ determinuje zakres zdolności prawnej spółki kapitałowej, zgodnie z doktryną *ultra vires*¹⁵⁶. Ważną rolę korygującą odegrała jednak nowelizacja przepisów CA 113, dokonana w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej i koniecznością harmonizacji prawa spółek, na mocy której wprowadzono do cypryjskiego porządku prawnego regulację prawną przewidzianą obecnie w sec. 33A(1) CAP 113. Zgodnie z powołanym przepisem spółka jest związana czynnością prawną dokonaną w jej imieniu przez funkcjonariusza spółki (*officer*), nawet jeśli czynność ta nie podpada pod przedmiot działalności spółki, chyba że osoba trzecia wiedziała o powyższej okoliczności lub nie mogła o niej nie wiedzieć. Ciężar dowodu spoczywa w analizowanym przypadku na spółce. Należy dodać, że samo ogłoszenie aktu założycielskiego i umowy spółki (*publication*) nie jest wystarczające, aby wykazać, że osoba trzecia miała wiedzę w powyższym zakresie [por. sec. 33A(2) CAP 113]. Jak wskazuje się w doktrynie, regulacja prawna przewidziana w sec. 33A CAP 113 wprowadza znaczące odstępstwo od doktryny *ultra vires*¹⁵⁷. W konsekwencji określony w akcie założycielskim przedmiot działalności spółki (*objects clause*) zasadniczo nie wpływa obecnie na kształt (i zakres) zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych spółek kapitałowych. Wyjątkiem jest sytuacja, w której osoba trzecia posiada wiedzę co do tego, że dokonywana czynność prawna nie pokrywa się z przedmiotem działalności spółki.

¹⁵² Por. sec. 29(1)(c) CAP 113. Występuje ponadto szereg różnic szczegółowych, dotyczących np. składu organów.

¹⁵³ Por. sec. 29(1)(b) CAP 113.

¹⁵⁴ Wedle danych publikowanych na stronach *Companies Section*. Por. *Private limited liability company by shares* [online] <https://www.companies.gov.cy/en/business-entities/2-company/10-understanding/types-of-companies/private-limited-liability-company-by-shares> [dostęp: 22.12.2023].

¹⁵⁵ Por. sec. 4(1)(b) CAP 113.

¹⁵⁶ Por. G. Triantafyllides, *Cyprus as an Offshore Centre*, źródło: www.uk.westlaw.com [dostęp: 22.12.2023].

¹⁵⁷ Por. N.E. Hatzimihail, *Authority to Represent a Company under Cyprus Law*, „Cyprus Law Review” 2021/2, s. 193.

W prawie cypryjskim, podobnie jak w prawie brytyjskim, nie ma prostego odpowiednika regulacji prawnej, która przesądzałaby w sposób jednoznaczny, że (wyłączna) kompetencja w obszarze reprezentacji spółki kapitałowej przysługuje radzie dyrektorów, a prawo dyrektora do reprezentowania spółki rozciąga się na wszystkie czynności sądowe i pozasądowe spółki. W tym kontekście należy przywołać regulację prawną przewidzianą w sec. 33A(2) CAP 113, zgodnie z którą wszelkie ograniczenia przedmiotowe kompetencji przysługujących funkcjonariuszom spółki (*powers of the officers*), a mające swe źródło w umowie spółki, akcie założycielskim, decyzji (uchwale) dyrektorów bądź zgromadzenia wspólników, nie mają skutku wobec osób trzecich, nawet w razie ogłoszenia przedmiotowych ograniczeń. Podobnie jak na gruncie regulacji brytyjskiej przewidzianej w sec. 40(1) CA 2006, mogą zachodzić wątpliwości co do tego, czy unormowanie cypryjskie, o którym mowa w sec. 33A(2) CAP 113, może być traktowane jako autonomiczna podstawa przypisania zarządcom spółki ogólnej kompetencji do reprezentacji. Raczej należy przyjąć, że przedmiotowa kompetencja musi mieć odrębną podstawę, ustalaną z uwzględnieniem ogólnych założeń teorii agencji (*agency*). Podstawą przypisania dyrektorom kompetencji do reprezentowania spółki (rzeczywistego umocowania; *actual authority*) są przede wszystkim odpowiednie postanowienia umowy spółki przyznające dyrektorom uprawnienia w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem spółki (*the business of the company shall be managed by the directors*) i pozwalające im na wykonywanie wszystkich kompetencji spółki (*exercise all the powers of the company*), z wyjątkiem tych, które zastrzeżono do wyłącznej właściwości zgromadzenia wspólników¹⁵⁸. Odpowiednią regulację modelową w tym względzie przewidział ustawodawca cypryjski w Tabeli A, części I, reg. 80¹⁵⁹. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku regulacji modelowej przyjętej w prawie brytyjskim (por. reg. 3 *Model Articles*), także w cypryjskim wzorcu mowa jest o prowadzeniu przedsiębiorstwa spółki i wykonywaniu wszelkich związanych z tym kompetencji przez dyrektorów (w liczbie mnogiej), nie zaś przez pojedynczego dyrektora. Powyższe może być podstawą dla formułowania wniosku o przypisaniu uprawnień, o których mowa w reg. 80 (i odpowiednich postanowieniach umowy spółki), pewnemu kolektywowi, nie zaś indywidualnym dyrektorom. Nie ma jednak przeszkód ku temu, aby pojedynczy dyrektor reprezentował spółkę jako „agent” (*agent*), a więc na podstawie upoważnienia udzielonego przez dyrektorów. Podobnie jak w prawie brytyjskim występuje też umocowanie pozorne (rzekome) (*apparent authority*), na podstawie (całokszałtu) okoliczności towarzyszących zawarciu umowy.

¹⁵⁸ Por. *ibidem*.

¹⁵⁹ Por. Tabela A, Część I (*Table A, Part I. Regulations for Management of a Company Limited by Shares, Not Being a Private Company*). Jednak powołana regulacja modelowa znajduje zastosowanie zarówno w odniesieniu do spółek prywatnych, jak i publicznych. Por. Tabela A, Część II (*Table A, Part II. Regulations for the Management of a Private Company Limited by Shares*), reg. 1. Regulacja modelowa opublikowana została jako załącznik do tekstu ustawy CAP 113. Zob. w kwestii powoływanej w pracy regulacji modelowej przewidzianej w Tabeli A, części I, reg. 80: [online] https://www.companies.gov.cy/assets/modules/wgp/articles/201801/49/docs/cap_113_translation_made_july_2014.pdf [dostęp: 22.12.2023], s. 305.

3. Pozycja prawna dyrektorów i skład rady dyrektorów

Kluczową rolę w procesie zarządzania cypryjską spółką kapitałową odgrywają dyrektorzy (*directors*), którzy wchodzi w skład rady dyrektorów (*board of directors*). Spółki prywatne (*private companies*) zobowiązane są powołać co najmniej jednego dyrektora, natomiast spółki publiczne (*public companies*) – co najmniej dwóch dyrektorów¹⁶⁰. Zgodnie z sec. 2 CAP 113 dyrektorem jest każda osoba zajmująca stanowisko dyrektora, niezależnie od nazwy tego stanowiska. Na gruncie analizowanych przepisów (CAP 113) ustawodawca nie rozróżnia poszczególnych typów funkcji dyrektorskich, tj. dyrektorów wykonawczych (*executive directors*) i dyrektorów niewykonawczych (*non-executive directors*)¹⁶¹. Powyższe nie stanowi jednak przeszkody dla delegacji kompetencji w ramach rady. Dodatkowo w każdej spółce kapitałowej obligatoryjne jest powołanie sekretarza (*secretary*) [por. sec. 171 CAP 113].

4. Ogólne zasady reprezentacji cypryjskich spółek kapitałowych

Jak wynika z sec. 33(1) CAP 113, istnieją trzy zasadnicze sposoby reprezentacji cypryjskich spółek kapitałowych (*verba legis*: zawarcia umowy): 1) na piśmie i jednocześnie przy użyciu pieczęci spółki bądź bez jej użycia (*in writing and either under the common seal or not*), 2) na piśmie, poprzez złożenie podpisu przez upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę i wreszcie 3) ustnie (*by parol*), w drodze oświadczenia składanego przez upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę. Jak wynika z powyższego, obowiązujący w prawie cypryjskim wzorzec reprezentacji jest wysoce odformalizowany; oświadczenie woli składane w imieniu spółki nie musi być bowiem opatrzone pieczęcią (*seal*), i to niezależnie od rodzaju składanego oświadczenia¹⁶². Co więcej, zgodnie z sec. 35 CAP 113, oświadczenie woli złożone w imieniu spółki przez jakąkolwiek upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę i przez nią podpisane wywiera takie same skutki prawne, jak oświadczenie opatrzone pieczęcią spółki (*common seal*)¹⁶³. Jeżeli jednak spółka decyduje się na użycie pieczęci przy składaniu oświadczeń woli (co, jak wskazano, nie jest obowiązkowe), o poprawności jej użycia będą decydować odpowiednie postanowienia umowy spółki. W świetle regulacji modelowej (por. reg. 113) oświadczenie woli składane

¹⁶⁰ Por. sec. 170 CAP 113.

¹⁶¹ Obowiązek powołania dyrektorów niewykonawczych może jednak wynikać z zasad ładu korporacyjnego (*corporate governance*).

¹⁶² Dotyczy to również tych czynności prawnych, które – w razie ich dokonania pod prawem angielskim – wymagałyby użycia pieczęci. Por. sec. 33(1)(a) CAP 113. Por. G. Polemidiotis, G. Antoniadis, *Private Mergers and Acquisitions in Cyprus: Overview* [online] [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-025-2507?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-025-2507?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true) [dostęp: 22.12.2023].

¹⁶³ W prawie cypryjskim pieczęć spółki (*common seal*) nie musi pozostawiać odcisku na papierze (*includes a seal which does not leave an engraved impression*).

w imieniu spółki i opatrzone pieczęcią musi być ponadto podpisane przez dyrektora. Dodatkowo wymagana jest swoista kontrasygnata, tj. podpis sekretarza spółki lub drugiego dyrektora bądź też innej upoważnionej do tego osoby – wskazanej przez dyrektorów¹⁶⁴. Niezależnie od powyższego do poświadczenia dokumentu w imieniu spółki uprawniony jest każdy dyrektor, sekretarz lub inny upoważniony do tego funkcjonariusz spółki; poświadczenie takie nie wymaga użycia pieczęci spółki (*common seal*) [por. sec. 37 CAP 113].

5. Przedstawicielstwo i pełnomocnictwo

Podobnie jak w prawie angielskim, również w prawie cypryjskim duże znaczenie – w obszarze reprezentacji – należy przypisać teorii agencji (*agency*). Jak wskazano, w świetle sec. 33(1)(b) i (c) CAP 113, cypryjska spółka kapitałowa może być reprezentowana przez każdą upoważnioną do tego (w sposób wyraźny lub dorozumiany) osobę. Oprócz regulacji z zakresu prawa spółek dodatkowo znajduje tu zastosowanie regulacja normatywna przewidziana w cypryjskim prawie umów, tj. *Contract Law* (dalej „CAP 149”)¹⁶⁵. Na gruncie tej regulacji ustawodawca rozróżnia umocowanie wyraźne lub dorozumiane (*expressed or implied*) [por. sec. 146 CAP 149]. To pierwsze może być udzielone pisemnie lub ustnie. Z kolei istnienie umocowania dorozumianego ustala się na podstawie (całokształtu) okoliczności danego przypadku. W grę wchodzi również tzw. umocowanie pozorne (*apparent authority*) [por. sec. 197 CAP 149]. Jak podkreśla się w doktrynie, pod prawem cypryjskim brak jest zasadniczo wskazań co do formy, w jakiej powinno być udzielone upoważnienie do działania w cudzym imieniu. Działający w imieniu spółki przedstawiciel (*agent*) nie musi zatem dysponować (pisemnym) dokumentem pełnomocnictwa; dokument taki pełni zwykle jedynie funkcję ewidencyjną¹⁶⁶. Możliwość udzielenia przez spółkę pełnomocnictwa (*power of attorney*) wynika również z regulacji modelowej. W jej świetle (por. reg. 81) dyrektorzy mogą powołać pełnomocników spółki (*attorneys of the company*). Udzielając pełnomocnictwa, dyrektorzy decydują o zakresie umocowania (które, z natury rzeczy, nie może przekraczać zakresu kompetencji przysługujących dyrektorom), czasie trwania stosunku pełnomocnictwa, a także o możliwości substytucji (udzielenia dalszego pełnomocnictwa)¹⁶⁷.

¹⁶⁴ Por. Table A, Part I (*Regulations for Management of a Company Limited by Shares, Not Being a Private Company*). Jak wskazano powyżej, powołana regulacja modelowa znajduje zastosowanie zarówno w odniesieniu do spółek prywatnych, jak i publicznych. Zob. w kwestii powoływanej w pracy regulacji modelowej przewidzianej w Tabeli A, część I, reg. 113 [online] https://www.companies.gov.cy/assets/modules/wgp/articles/201801/49/docs/cap_113_translation_made_july_2014.pdf [dostęp: 22.12.2023], s. 311.

¹⁶⁵ Tekst dostępny na stronie: <https://www.cylaw.org/nomoi/arith/CAP149.pdf> [dostęp: 22.12.2023]. Zob. część XIII (*Agency*), sec. 142 i n., s. 38 i n.

¹⁶⁶ Por. N.E. Hatzimihail, *Authority...*, s. 193.

¹⁶⁷ Por. Table A, Part I (*Regulations for Management of a Company Limited by Shares, Not Being a Private Company*). Jak wskazano powyżej, powołana regulacja modelowa znajduje zastosowanie zarówno w odniesieniu do spółek prywatnych, jak i publicznych. Zob. w kwestii powoływanej w pracy regulacji modelowej przewidzianej

Dodatkowo niektóre czynności prawne (zwłaszcza z zakresu obrotu nieruchomościami) mogą być dokonane przez przedstawiciela tylko w przypadku udzielenia pełnomocnictwa w sformalizowany sposób. Znajduje wówczas zastosowanie ustawa o tzw. *Certifying Officers* [*verba legis*: urzędnikach poświadczających (określone okoliczności); dalej „CAP 39”]¹⁶⁸. W świetle sec. 7 powołanej ustawy mocodawca powinien złożyć podpis pod dokumentem pełnomocnictwa w obecności urzędnika poświadczającego jego podpis (*certifying officer*), a ponadto mocodawca musi być znany temu urzędnikowi. Jeżeli ta ostatnia przesłanka nie jest spełniona, tożsamość mocodawcy powinna zostać potwierdzona (*attested*) przez dwie osoby znane urzędnikowi, składające podpis pod dokumentem pełnomocnictwa w charakterze świadków (*witnesses*).

6. Rejestr (*Companies Section*) i sposób wykazania umocowania osób reprezentujących spółkę

Podobnie jak w przypadku *Companies House*, cypryjska *Companies Section* działająca w ramach Departamentu Rejestru Spółek i Własności Intelktualnej (*Department of Registrar of Companies and Intellectual Property*) jest jednostką o charakterze administracyjnym, podległą właściwemu ministerstwu; w analizowanym wypadku – ministerstwu energii, handlu i przemysłu (*Ministry of Energy, Commerce and Industry*). *Companies Section* jest dostępna on-line za pośrednictwem strony internetowej (<https://www.companies.gov.cy/en/21-e-services/esearch-in-business-entity-s-registry>). Po wybraniu opcji *e-search* użytkownik zostaje przekierowany do wyszukiwarki¹⁶⁹, która umożliwia wyszukiwanie hasłowe podmiotu rejestrowego wedle dwóch kryteriów: nazwy (*name*) i numeru, pod którym spółkę zarejestrowano (*registration number*). Dane dotyczące konkretnej spółki kapitałowej znajdują się w czterech zakładkach. Jedną z nich jest zakładka o nazwie *Directors & Secretaries* (dyrektorzy i sekretarze), zawierająca listę aktualnych funkcjonariuszy spółki, ze wskazaniem ich imienia i nazwiska, a także przypisanej im funkcji (dyrektora bądź sekretarza). Możliwe jest również uzyskanie, za pośrednictwem rejestru spółek, wyciągu z rejestru¹⁷⁰, jak również rozmaitych zaświadczeń, w tym m.in. tzw. *Certificate of Directors*, w którym stwierdza się i zaświadcza, że określona osoba widnieje w rejestrze w charakterze piastuna

w Tabeli A, część I, reg. 81 [online] https://www.companies.gov.cy/assets/modules/wgp/articles/201801/49/docs/cap_113_translation_made_july_2014.pdf [dostęp: 22.12.2023], s. 305.

¹⁶⁸ Tekst dostępny na stronie: <https://www.cylaw.org/nomoi/arith/CAPO39.pdf> [dostęp: 22.12.2023].

¹⁶⁹ Por. [online] <https://efiling.drcor.mcit.gov.cy/DrcorPublic/SearchForm.aspx?sc=0&cultureInfo=en-AU> [dostęp: 22.12.2023].

¹⁷⁰ W doktrynie niemieckiej wyrażono pogląd, że wykazanie umocowania reprezentantów spółki cypryjskiej następuje poprzez samo przedstawienie wyciągu z rejestru. Por. S. Hügel, *GBO...*, BeckOk (2023), Nb 114.38. Z uwagi jednak na zakres i charakter danych ujawnianych w cypryjskim rejestrze okazanie ww. dokumentu należy uznać za niewystarczające.

spółki – dyrektora bądź sekretarza spółki. Podobnie jednak jak w przypadku *Companies House*, z informacji pozyskiwanych za pośrednictwem cypryjskiej *Companies Section* nie wynika, jakie są zasady reprezentacji podmiotu rejestrowego, tj. jak przedstawia się technika składania oświadczeń woli za spółkę. Wykazanie umocowania poszczególnych reprezentantów spółki (zwłaszcza działających samodzielnie) może z tego względu wymagać, obok przedstawienia ww. wyciągu z rejestru czy tzw. *certificate of directors*, przedłożenia dodatkowych dokumentów, w tym zwłaszcza uchwały rady dyrektorów czy wyciągu z księgi protokołów (*minute-book*). W grę wchodzi też zaświadczenie wydane przez sekretarza spółki, poparte ww. wyciągiem z księgi protokołów¹⁷¹.

Niezależnie od rodzimego rejestru część danych na temat cypryjskich spółek kapitałowych udostępniana jest również za pośrednictwem portalu informacyjnego Unii Europejskiej (*e-justice*).

7. Wnioski i wskazania metodologiczne

Obowiązujący w prawie cypryjskim wzorzec reprezentacji jest wysoce odformalizowany. Oświadczenie woli składane w imieniu spółki nie musi bowiem być opatrzone pieczęcią (*seal*), i to niezależnie od jego rodzaju. Jeżeli jednak spółka decyduje się na użycie pieczęci, o poprawności wzorca reprezentacji będą decydować odpowiednie postanowienia umowy spółki. W świetle regulacji modelowej oświadczenie woli składane w imieniu spółki i opatrzone pieczęcią musi być ponadto podpisane przez dyrektora. Dodatkowo wymagana jest kontrasygnata, tj. podpis sekretarza spółki lub (drugiego) dyrektora bądź też innej upoważnionej do tego osoby – wskazanej przez dyrektorów.

Niezależnie od powyższego cypryjska spółka kapitałowa może być reprezentowana przez każdą upoważnioną do tego osobę. Co istotne, oświadczenie woli złożone w imieniu spółki przez (jakąkolwiek) upoważnioną do tego osobę i przez nią podpisane wywiera takie same skutki prawne, jak oświadczenie opatrzone pieczęcią spółki (*common seal*). Rozróżnia się przy tym umocowanie wyrażne i dorozumiane (*expressed or implied*). To pierwsze może być udzielone pisemnie lub ustnie. Z kolei istnienie umocowania dorozumianego ustala się na podstawie (całokształtu) okoliczności danego przypadku. Możliwe jest również tzw. umocowanie pozorne (*apparent authority*). Pod prawem cypryjskim brakuje zasadniczo wskazań co do formy, w jakiej powinno być udzielone upoważnienie do działania w cudzym imieniu. Działający w imieniu spółki przedstawiciel (*agent*) nie musi zatem dysponować

¹⁷¹ Por. Ch. Hertel, [w:] G. Meikel, *Grundbuchordnung. Kommentar, Einleitung* (Wprowadzenie), część L (*International-privatrechtliche Bezüge im Grundbuchrecht*), BeckOK (2009), Nb 172. W opracowaniu tym jako podstawę umocowania wskazuje się wyciąg z rejestru; zastrzega się jednak, że – aby wykazać kompetencje do samodzielnej reprezentacji spółki – niezbędne jest również przedstawienie stosownego zaświadczenia wydanego przez sekretarza spółki wraz z wyciągiem z księgi protokołów.

pisemnym dokumentem pełnomocnictwa. W przypadku jednak niektórych czynności prawnych (zwłaszcza z zakresu obrotu nieruchomościami) niezbędne jest sformalizowane udzielenie pełnomocnictwa, zgodnie z przepisami ustawy o tzw. *Certifying Officers* [*verba legis*: urzędnikach poświadczających (określone okoliczności)], aby tych czynności mógł dokonać przedstawiciel.

Ważną rolę informacyjną w obrocie odgrywa na Cyprze tzw. *Companies Section*, dostępna on-line. Informacje o funkcjonariuszach spółki, tj. dyrektorach (*directors*) i sekretarzach (*secretaries*), udostępniane są bezpłatnie. Możliwe jest również uzyskanie za pośrednictwem rejestru spółek wyciągu z rejestru i rozmaitych zaświadczeń, w tym m.in. tzw. *certificate of directors*, w którym stwierdza się i zaświadcza, że określona osoba widnieje w rejestrze w charakterze piastuna spółki – dyrektora bądź sekretarza spółki. Z informacji pozyskiwanych za pośrednictwem cypryjskiej *Companies Section* nie wynika natomiast, jak przedstawiają się zasady reprezentacji podmiotu rejestrowego. Wykazanie umocowania poszczególnych reprezentantów spółki (zwłaszcza działających samodzielnie) może z tego względu wymagać, obok przedstawienia ww. wyciągu z rejestru czy zaświadczeń, przedłożenia dodatkowych dokumentów, w tym zwłaszcza uchwały rady dyrektorów czy wyciągu z księgi protokołów (*minute-book*). W grę wchodzi też zaświadczenie wydane przez sekretarza spółki, poparte ww. wyciągiem z księgi protokołów. Wykazanie umocowania może się również odbywać poprzez przedstawienie dokumentu pełnomocnictwa (*power of attorney*).

Wnioski

Reasumując przedstawione rozważania, należy stwierdzić, co następuje. We wszystkich badanych porządkach prawnych największą popularnością pośród spółek kapitałowych (*companies*) cieszy się spółka typu *private limited company* (Ltd). Konstrukcyjnie jest ona najbliższa polskiej spółce z o.o.; w istocie jednak należy ją kwalifikować jako uniwersalny typ spółki kapitałowej o charakterze prywatnym.

W systemie prawnym państw anglosaskich obowiązywała pierwotnie doktryna *ultra vires*, którą można – w pewnym uproszczeniu – przyrównać do tzw. specjalnej zdolności prawnej osób prawnych. Zgodnie z tą doktryną dopuszczalne są statutowe ograniczenia w zakresie zdolności prawnej osób prawnych, determinujące zakres kompetencji reprezentacyjnych przysługujących organom tych osób, ze skutkiem wobec osób trzecich. W konsekwencji, w myśl doktryny *ultra vires*, czynność prawna wykraczająca poza określony w umowie spółki (statucie) przedmiot działalności spółki winna być kwalifikowana jako nieważna (*void*). Ostatecznie we wszystkich badanych porządkach prawnych ustawodawca wprowadził istotną korektę tej tradycyjnej doktryny, przesądzając, jak w prawie brytyjskim i irlandzkim, że czynność prawna *ultra vires* jest ważna, a odpowiedzialność za jej dokonanie materializuje się w sferze wewnętrznej, albo też stanowiąc, jak w prawie cypryjskim i maltańskim, że spółka jest związana czynnością prawną dokonaną w jej imieniu przez funkcjonariusza spółki, nawet jeśli czynność ta nie podpada pod przedmiot działalności spółki (*company's objects*), chyba że osoba trzecia pozostaje w złej wierze. Zasadniczo więc we wszystkich badanych porządkach prawnych przedmiot działalności spółki nie stanowi obecnie czynnika determinującego zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych *companies*.

Największą rolę w procesie zarządzania spółką kapitałową przypisuje się w systemie prawnym państw anglosaskich dyrektorom spółki (*directors*) wchodzącym w skład rady dyrektorów (*board of directors*). Jest to organ o charakterze monistycznym skupiający kompetencje przynależne w modelu dualistycznym osobno zarządowi i radzie nadzorczej. Spółki prywatne (*private companies*) zobowiązane są powołać co najmniej jednego dyrektora, natomiast spółki publiczne (*public companies*) – co najmniej dwóch dyrektorów. We wszystkich badanych porządkach prawnych dyrektorem jest każda osoba zajmująca stanowisko dyrektora, niezależnie od nazwy tego stanowiska. Zwykle też na gruncie analizowanych przepisów ustawodawca nie rozróżnia poszczególnych typów funkcji dyrektorskich, tj. dyrektorów

wykonawczych (*executive directors*) i niewykonawczych (*non-executive directors*). Pozycja prawna obu kategorii funkcjonariuszy spółki jest tożsama zarówno gdy chodzi o kompetencje, jak i obowiązki.

Co znamienne, w badanych porządkach prawnych zwykle nie występuje norma prawna jednoznacznie przesądzająca, że wyłączna kompetencja w obszarze reprezentacji spółki kapitałowej przysługuje radzie dyrektorów, a prawo dyrektora do reprezentowania spółki rozciąga się na wszystkie czynności sądowe i pozasądowe spółki. Podstawą przypisania zarządcom ogólnej kompetencji do składania w imieniu spółki oświadczeń woli są przede wszystkim odpowiednie postanowienia umowy spółki przyznające dyrektorom uprawnienia w obszarze ogólnego zarządu (*general management powers*), zarządzania przedsiębiorstwem spółki (*management of the company's business*) i pozwalające dyrektorom na wykonywanie wszystkich kompetencji spółki (*exercise all the powers of the company*). Wypada zwrócić uwagę, że powyższe regulacje są podstawą przypisania określonych kompetencji radzie jako takiej, nie zaś indywidualnym dyrektorom. Rada może jednak umocować pojedynczego dyrektora (*individual director*) do dokonywania czynności prawnych w imieniu spółki. Umocowanie to może m.in. wynikać z uchwały rady dyrektorów lub umowy zawartej z dyrektorem.

We wszystkich badanych porządkach prawnych zasadą jest wysoce odformalizowany model postępowania przy reprezentacji spółki; składać w jej imieniu oświadczenie woli może zatem każda upoważniona do tego osoba, co niekoniecznie musi mieć sformalizowaną podstawę w postaci pełnomocnictwa (*power of attorney*). W obszarze reprezentacji istotną rolę odgrywa teoria agencji (*agency*). Należy podkreślić, że ujęcie agencji (*agency*) w systemach *common law* i systemach *civil law* jest odmienne. Termin ten jest w systemach *civil law* wiązany ściśle z umową agencyjną, z której wynika określony stosunek prawny (stosunek wewnętrzny pomiędzy agentem a dającym zlecenie). Z kolei w systemach *common law* termin *agency* jest pojęciem szerokim, w którym mieszczą się: zastępstwo bezpośrednie (pełnomocnictwo), zastępstwo pośrednie, zlecenie, umowa agencyjna i inne umowy z zakresu pośrednictwa *sensu largo*, a także pośrednictwo *sensu stricto*. Należy szczególnie podkreślić, że pełnomocnictwo (*power of attorney*) jest w badanych porządkach prawnych instytucją rodzajowo odmienną (węższą) od umocowania do działania w ramach szeroko rozumianego zastępstwa, na podstawie teorii agencji (*agency*). W obszarze reprezentacji spółek zwykle rozróżnia się dwa podstawowe rodzaje umocowania: umocowanie rzeczywiste (*actual authority*) i pozorne (rzekome) [*apparent (ostensible) authority*]. Umocowanie rzeczywiste udzielane jest przez mocodawcę (*principal*) i wynika ono z istnienia określonego stosunku prawnego pomiędzy mocodawcą a agentem (*agent*). Występuje również tzw. *usual authority*, czyli umocowanie powstające w związku z powierzeniem stanowiska danego typu i obejmujące standardowe („zwykłe”) czynności wiążące się ze sprawowaniem powierzonych funkcji.

W badanych porządkach prawnych występuje też zwykle sformalizowany wzorzec reprezentacji, w ramach którego niezbędne jest posłużenie się pieczęcią spółki (*common seal*) i (albo)

złożenie pod dokumentem zawierającym oświadczenie woli spółki podpisów przez wskazane w ustawie osoby. Odnosi się to przede wszystkim do czynności prawnych wymagających formy *deed*. *Deed* nie ma prostego odpowiednika w systemie kontynentalnym (w tym polskim). W szczególności pojęcie to, poza przypadkiem *public deed* pod prawem maltańskim, nie jest synonimem aktu notarialnego. W systemie prawnym państw anglosaskich *deed* stanowi zwykle czynność prawną o kwalifikowanym znaczeniu i wyższym stopniu sformalizowania, dokonywaną jednak bez udziału notariusza¹⁷².

W prawie brytyjskim (a precyzyjniej – w prawie angielskim, walijskim i Irlandii Północnej) sformalizowany model reprezentacji polega na złożeniu oświadczenia woli przez samą spółkę (*by the company*), co wymaga użycia pieczęci spółki (*common seal*) bądź też złożenia (pod dokumentem) odpowiednich podpisów, co angażuje w trzech różnych wariantach następujący krąg podmiotów: a) dwóch dyrektorów, b) dyrektora i sekretarza bądź też c) dyrektora działającego (*prima facie*) samodzielnie. W rzeczywistości jednak jego podpis musi być złożony w obecności świadka i przez tego świadka poświadczony. Obecnie angielskie spółki kapitałowe nie muszą posiadać pieczęci ani też posługiwać się nią w obrocie. Jeżeli jednak spółka decyduje się na taki wariant reprezentacji, standardowo umowa spółki (statut) określa sposób postępowania w razie składania oświadczenia woli przy użyciu pieczęci spółki. W świetle regulacji modelowej oświadczenie woli składane w imieniu spółki i opatrzone pieczęcią musi być ponadto podpisane przez co najmniej jedną upoważnioną do tego osobę (tj. dyrektora, sekretarza bądź inną wskazaną przez dyrektorów osobę upoważnioną do składania oświadczeń woli przy użyciu pieczęci) w obecności świadka, który poświadczy podpis osoby go składającej.

W prawie irlandzkim sformalizowany model reprezentacji wymaga obligatoryjnie użycia pieczęci spółki (*common seal*), a ponadto (o ile umowa spółki nie stanowi inaczej) złożenia (pod dokumentem opatrzonym pieczęcią) dwóch podpisów, co – w różnych konstelacjach podmiotowych – angażuje co najmniej dwie osoby spośród wskazanego przez ustawodawcę grona podmiotów (tj. dyrektora, sekretarza, tzw. *registered person* bądź inną wyznaczoną osobę). Tzw. *registered person* to osoba upoważniona do stałej reprezentacji spółki, podlegająca ujawnieniu w rejestrze. Zważywszy na sposób ukształtowania przedstawionego powyżej sformalizowanego wzorca reprezentacji w prawie irlandzkim, ustawodawca nakłada na każdą spółkę kapitałową obowiązek posiadania oficjalnej pieczęci (*common seal*).

Obowiązujący w prawie cypryjskim wzorzec reprezentacji jest wysoce odformalizowany. Oświadczenie woli składane w imieniu spółki nie musi bowiem być opatrzone pieczęcią (*seal*), i to niezależnie od jego rodzaju. Jeżeli jednak spółka decyduje się na użycie pieczęci, o poprawności wzorca reprezentacji decydować będą w takim przypadku odpowiednie postanowienia umowy spółki. W świetle regulacji modelowej oświadczenie woli składane

¹⁷² Inaczej jednak na Malcie, gdzie *public deed* jest czynnością prawną dokonywaną przed notariuszem.

w imieniu spółki i opatrzone pieczęcią musi być ponadto podpisane przez dyrektora. Dodatkowo wymagana jest kontrasygnata, tj. podpis sekretarza spółki lub (drugiego) dyrektora bądź też innej upoważnionej do tego osoby – wskazanej przez dyrektorów.

W prawie maltańskim sformalizowany wzorzec reprezentacji oparty na pieczęci spółki (*common seal*) w ogóle nie występuje. W świetle jednak przepisów ogólnych niektóre czynności prawne (zwłaszcza z zakresu obrotu nieruchomościami) wymagają zachowania formy aktu notarialnego (*public deed*), w kontynentalnym tego słowa znaczeniu, a więc przy udziale notariusza.

We wszystkich badanych porządkach prawnych spółka kapitałowa może być reprezentowana także przez pełnomocnika. Jak wskazano jednak powyżej, upoważnienie do działania w imieniu spółki nie zawsze musi przybrać sformalizowaną postać pełnomocnictwa (*power of attorney*). Do reprezentacji spółki uprawnione są bowiem nie tylko osoby, którym udzielono pełnomocnictwa (*power of attorney*), lecz również inne (wszelkie) upoważnione do tego osoby (*agents*), zgodnie z ogólnymi założeniami teorii agencji (*agency*). W prawie brytyjskim pełnomocnictwo powinno być udzielone w formie *deed*. W prawie irlandzkim pełnomocnictwo obejmujące umocowanie do dokonania czynności prawnej wymagającej formy *deed* powinno być udzielone przez spółkę zgodnie ze sformalizowanym wzorcem reprezentacji, co wymaga użycia pieczęci spółki (*company seal*). W prawie maltańskim i cypryjskim, w przypadku niektórych czynności prawnych (zwłaszcza z zakresu obrotu nieruchomościami) niezbędne jest udzielenie pełnomocnictwa w sformalizowany sposób i jego poświadczenie w trybie określonym w przepisach odrębnych.

We wszystkich badanych porządkach prawnych w grę wchodzi udzielenie pełnomocnictwa ogólnego lub szczególnego (*in specified matters*). Każde z wymienionych pełnomocnictw obejmować może umocowanie do dokonywania czynności prawnych wymagających formy *deed*, jak i innych czynności prawnych. Czynność prawna dokonana przez pełnomocnika wywiera takie same skutki prawne, jak czynność prawna dokonana przez samą spółkę.

We wszystkich badanych porządkach prawnych ważną rolę informacyjną odgrywają w praktyce obrotu rejestry spółek, tj.: *Companies House* (w Wielkiej Brytanii), *Companies Registration Office* – CRO (w Irlandii), *Malta Business Registry* – MBR (na Malcie) oraz *Companies Section* (na Cyprze). Rejestry te umożliwiają zwykle, on-line i bezpłatnie, identyfikację poszczególnych kategorii funkcjonariuszy spółki, tj. przede wszystkim dyrektorów (*directors*) i sekretarzy (*secretaries*). Wyjątkiem jest Irlandia, gdzie informacje te udostępnia się odpłatnie. Co znamienne, w wymienionych rejestrach nie wskazuje się zasad reprezentacji podmiotu rejestrowego, tj. techniki składania oświadczeń woli za spółkę (na wzór np. zasad określonych w art. 205 § 1 KSH). Tylko w prawie maltańskim określenie zasad reprezentacji należy do obligatoryjnych elementów aktu założycielskiego (*memorandum*).

Z uwagi na pozycję prawną badanych rejestrów, ich niesądowy charakter, a także dane podlegające ujawnieniu, należy przyjąć, że samo uwidocznienie danego funkcjonariusza

w odpowiednim rejestrze zwykle nie rozstrzyga w sposób samodzielny i wystarczający o wzorcu reprezentacji ani też o zakresie kompetencji przysługujących danemu funkcjonariuszowi spółki w obszarze reprezentacji. Wykazanie umocowania do działania w imieniu spółki kapitałowej wymaga zatem – obok okazania dokumentów wydanych przez właściwy rejestr, takich jak: certyfikat rejestracyjny (*certificate of registration*), *certificate of good standing* (dosłownie: „zaświadczenie potwierdzające prawidłowe funkcjonowanie spółki”), wydruk z rejestru (*company printout*) – przedłożenia dodatkowych dokumentów, w tym w szczególności: umowy spółki (*articles of association*), aktu założycielskiego (*memorandum*), uchwały rady dyrektorów, wyciągu z księgi protokołów (*minute-book*) czy zaświadczenia sporządzonego przez sekretarza spółki. W Wielkiej Brytanii i Irlandii umocowanie do działania w imieniu spółki może też być potwierdzone stosownym zaświadczeniem wydanym przez notariusza, o ile opiera się ono na prawnie relewantnych dokumentach wewnątrz korporacyjnych. Jako niewystarczające uznaje się natomiast zaświadczenie oparte na samym wglądzie do odpowiedniego rejestru (nieoparte analizą ww. dokumentów). Wyjątkowo, w przypadku tzw. *registered person*, tj. osoby ujawnionej w irlandzkim rejestrze jako upoważnionej do stałej reprezentacji spółki, nie zachodzi potrzeba wykazania zakresu udzielonego umocowania; osoba taka dysponuje bowiem nieograniczonym pod względem przedmiotowym upoważnieniem do reprezentacji spółki. Wykazanie umocowania odbywa się również poprzez przedstawienie dokumentu pełnomocnictwa (*power of attorney*).

Streszczenie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest problematyka reprezentacji spółek kapitałowych w systemie prawnym Wielkiej Brytanii, Irlandii, Malty i Cypru. We wskazanych porządkach prawnych największą popularnością wśród spółek kapitałowych (*companies*) cieszy się spółka typu *private limited company* (Ltd), którą należy kwalifikować jako uniwersalny typ spółki kapitałowej o charakterze prywatnym. W ramach analizowanej problematyki wzorcowy charakter ma brytyjska regulacja prawna przewidziana w *Companies Act* z 2006 r. Ważną rolę uzupełniającą odgrywa jednak również dorobek orzecznicy, w ramach którego wypracowano podstawowe założenia konstrukcyjne reprezentacji spółek kapitałowych.

We wszystkich badanych porządkach prawnych zasadą jest wysoce odformalizowany model postępowania przy reprezentacji spółki. Oświadczenie woli w jej imieniu może składać zatem każda upoważniona do tego osoba, co niekoniecznie musi przybrać sformalizowaną postać pełnomocnictwa (*power of attorney*). W obszarze reprezentacji spółek zwykle rozróżnia się dwa podstawowe rodzaje umocowania: rzeczywiste (*actual authority*) i pozorne (rzekome) [*apparent (ostensible) authority*]. W badanych porządkach prawnych występuje też zwykle sformalizowany wzorec reprezentacji, w ramach którego niezbędne jest posłużenie się pieczęcią spółki (*common seal*) i (albo) też złożenie pod dokumentem zawierającym oświadczenie woli spółki podpisów przez osoby wskazane w ustawie (bądź umowie spółki). W praktyce odnosi się to przede wszystkim do czynności prawnych wymagających formy *deed*.

We wszystkich badanych porządkach prawnych istotną rolę informacyjną odgrywają w praktyce obrotu rejestry spółek, tj.: *Companies House* (w Wielkiej Brytanii), *Companies Registration Office* (w Irlandii), *Malta Business Registry* (na Malcie) oraz *Companies Section* (na Cyprze). Umożliwiają one zwykle, on-line i bezpłatnie, identyfikację poszczególnych kategorii funkcjonariuszy spółki, tj. przede wszystkim dyrektorów (*directors*) i sekretarzy (*secretaries*). Co znamienne jednak, nie wskazuje się w nich zasad reprezentacji podmiotu rejestrowego. Z uwagi na pozycję prawną badanych rejestrów, a także zakres danych podlegających ujawnieniu, należy przyjąć, że samo uwidocznienie (danego) funkcjonariusza w odpowiednim rejestrze zwykle nie rozstrzyga w sposób samodzielny i wystarczający o wzorcu reprezentacji ani też o zakresie kompetencji przysługujących danemu funkcjonariuszowi spółki. Wykazanie umocowania do działania w imieniu spółki kapitałowej wymaga zatem przedłożenia dodatkowych dokumentów, w tym w szczególności: umowy spółki (*articles of association*), aktu założycielskiego (*memorandum*), uchwały rady dyrektorów, wyciągu z księgi protokołów (*minute-book*) czy zaświadczenia sporządzonego przez sekretarza spółki.

Bibliografia

- Anderson J., *The Evolution of the „Ultra Vires” Rule in Irish Company Law*, „Irish Jurist” 2003, t. 38, s. 263–284.
- Backer L.C., *Comparative Corporate Law. United States, European Union, China and Japan. Cases and Materials*, Durham, Karolina Północna 2002.
- Birds J., A.J. Boyle, B. Clark, G. McCormack, M. Solinas, M.R. Varney, Ch. Villiers, *Boyle & Birds’ Company Law*, Hampshire 2014.
- Byrne J., *Does the Companies Act 2014 Really Remove the Need for a Company Seal?*, „Commercial Law Practitioner” 2015, t. 22, s. 196–198.
- Cahn A., Donald D.C., *Comparative Company Law. Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA*, Cambridge 2018.
- Dignam A., Lowry J., *Company Law*, Oxford 2014.
- Dine J., Koutsias M., *Company Law*, Londyn 2014.
- French D., *Mayson, French & Ryan on Company Law*, Oxford 2023.
- Girvin S., Frisby S., Hudson A., *Charlesworth’s Company Law*, Londyn 2010.
- Grech E., *The Role and Obligations of Non-Executive Directors under Maltese Law*, „Corporate Board: Role, Duties & Composition” 2014, t.10, s. 71–83.
- Hannigan B., *Company Law*, Oxford 2018.
- Hatzimihail N.E., *Authority to Represent a Company under Cyprus Law*, „Cyprus Law Review” 2021, nr 2, s. 188–194.
- Herrler S. (red.), *Gesellschaftsrecht in der Notar- und Gestaltungspraxis*, Monachium 2017.
- Hügel S., *GBO. Beck’scher Online-Kommentar*, 2023.
- Kosik J., *Zdolność państwowych osób prawnych*, Warszawa 1963.
- Krafka A., Kühn U., *Registerrecht*, Monachium / Wiedeń 2019.
- Maciejewska-Szałas M., *Forma pisemna i elektroniczna czynności prawnych. Studium porównawcze*, Warszawa 2014.
- McGrath N., *Receiver – Validity of Appointment – Power of Attorney*, „Commercial Law Practitioner” 2019, t. 26, s. 93.
- Meikel G., *Grundbuchordnung. Kommentar*, Berlin 2009.
- Morse G.K. (red.), *Palmer’s Company Law*, Westlaw UK 2022.
- Muscat A., *Principles of Maltese Company Law*, Malta 2019.
- Ochmański J.W., *Spory o działania ultra vires w Unii Europejskiej*, Warszawa 2023.
- Osajda K., *Niewypłacalność spółki z o.o. Odpowiedzialność członków zarządu wobec jej wierzycieli*, Warszawa 2014.
- Rott-Pietrzyk E., *Agent handlowy – regulacje polskie i europejskie*, Warszawa 2005.
- Safjan M. (red.), *System Prawa Prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, t. 1, Warszawa 2012.
- Schaub B., *Ausländische Handelsgesellschaften und deutsches Registerverfahren*, „Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht” 2000, nr 19, s. 953–1000.
- Siems M., D. Cabrelli (red.), *Comparative Company Law. A Case-Based Approach*, Oxford i Portland, Oregon 2013.
- Stec M. (red.), *System Prawa Handlowego. Prawo umów handlowych*, t. 5, Warszawa 2017.
- Szczepaniak R., *Specjalna zdolność prawna osób prawnych. Relikt poprzedniego systemu czy źródło inspiracji?*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2009, nr 3, s. 621–642.
- Tarska M., *Zakres swobody umów w spółkach handlowych*, Warszawa 2012.

- Tenenbaum-Kulig M., *Darowizna w polskim prawie zobowiązań*, Warszawa 2022.
 Woods U., *The demise of the seal and the validity of certain deeds*, „Irish Jurist” 2014, t. 51, s. 190–203.

Wykaz aktów prawnych

Wielka Brytania

- Companies Act* 2006 [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents> [dostęp: 22.12.2023].
Companies Act 1985 [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/6/contents> [dostęp: 22.12.2023].
Law of Property Act 1925 [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/15-16/20/contents> [dostęp: 22.12.2023].
Law of Property (Miscellaneous Provisions) Act 1989 [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/34/contents> [dostęp: 22.12.2023].
Limited Liability Partnerships Act 2000 [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/12/contents> [dostęp: 22.12.2023].
Limited Partnership Act 1907 [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Edw7/7/24/contents> [dostęp: 22.12.2023].
Partnership Act 1890 [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/53-54/39/contents> [dostęp: 22.12.2023].
Powers of Attorney Act 1971 [online] <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1971/27/contents> [dostęp: 22.12.2023].

Irlandia

- Companies Act* 2014 [online] <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2014/act/38/enacted/en/html> [dostęp: 22.12.2023].
Land and Conveyancing Law Reform 2009 [online] <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2009/act/27/enacted/en/print.html> [dostęp: 22.12.2023].
Powers of Attorney Act 1996 [online] <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1996/act/12/enacted/en/print.html> [dostęp: 22.12.2023].

Malta

- Companies Act* (CAP 386) [online] <https://legislation.mt/eli/cap/386/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023].
Civil Code (CAP 16) [online] <https://legislation.mt/eli/cap/16/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023].
Commercial Code (CAP 13) [online] <https://legislation.mt/eli/cap/13/eng/pdf> [dostęp: 22.12.2023].

Cypr

- Companies Law* (CAP 113) [online] https://www.companies.gov.cy/assets/modules/wgp/articles/201801/49/docs/cap_113_translation_made_july_2014.pdf [dostęp: 22.12.2023].
Contract Law (CAP 149) [online] <https://www.cylaw.org/nomoi/arith/CAP149.pdf> [dostęp: 22.12.2023].
Certifying Officers (CAP 39) [online] <https://www.cylaw.org/nomoi/arith/CAP039.pdf> [dostęp: 22.12.2023].

Inne

Aktiengesetz [online] <https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/> [dostęp: 22.12.2023].
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z 14.6.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.U. UE L Nr 169, s. 46 i n.)

Źródła i opracowania internetowe

Electronic Execution of Documents (Law Commission 2019) [online] <https://s3-eu-west-2.amazonaws.com/lawcom-prod-storage-11jsxou24uy7q/uploads/2019/09/Electronic-Execution-Report.pdf> [dostęp: 22.12.2023].
Institute of Directors in Ireland, *Effecting Transactions; The Importance of Being Authorised (Briefing)* [online] https://www.iodireland.ie/images/uploads/downloads/Iod_Factsheet_December_Effecting_Transactions-The_Importance_of_Being_Authorised.pdf [dostęp: 22.12.2023].
Institute of Directors in Ireland, *Non-Executive Directors: A Special Role* [online] https://www.iodireland.ie/images/uploads/downloads/Non-Executive_Directors_A_Special_Role.pdf [dostęp: 22.12.2023].
Model Articles for Private Companies Limited by Shares [online] <https://www.gov.uk/government/publications/model-articles-for-private-companies-limited-by-shares> [dostęp: 22.12.2023].
Polemidiotis G., Antoniadis G., *Private Mergers and Acquisitions in Cyprus: Overview* [online] [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-025-2507?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-025-2507?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true) [dostęp: 22.12.2023].
Practice Guide 8: Execution of Deeds [online] <https://www.gov.uk/government/publications/execution-of-deeds/practice-guide-8-execution-of-deeds#execution-under-the-companies-acts> [dostęp: 22.12.2023].

Orzecznictwo

Freeman and Lockyer v. Buckhurst Park Properties (Mangal) Ltd [1964] 2 Q.B. 480.
Hely-Hutchinson v. Brayhead Ltd [1968] 1 Q.B. 549.
Hopkins v. TL Dallas Group Ltd [2005] 1 BCLC 543.
Kreditbank Cassel GmbH v. Schenkers Ltd [1927] 1 KB 826.
Mahony v. East Holyford Mining Co Ltd (1875) LR 7 HL 869.
Rolled Steel Products (Holdings) Ltd v. British Steel Corp [1986] Ch 246.
The Royal British Bank v. Turquand (1856) 6 E & B 327.
Postanowienie KG (*Kammergericht*) z 18 listopada 2003 r., 1 W 444/02.
Postanowienie LG (*Landgericht*) w Berlinie z 22 czerwca 2004 r., 102 T 4804.
Postanowienie LG (*Landgericht*) w Chemnitz z 3 sierpnia 2006 r., 2 HK T 722/06.
Postanowienie OLG (*Oberlandesgericht*) w Kolonii z 25 września 2012 r., 2 Wx 184/12.
Postanowienie OLG (*Oberlandesgericht*) w Norymbergii z 16 stycznia 2015 r., 12 W 46/15.

